Усім — про все

СВІТ-інфо

http://svit11.wordpress.com

Найцікавіша газета для кожного з вас
Чернігівщина. Україна. Світ

Чернігівська обласна газета | Виходить з лютого 2012 року | №252 5 жовтня 2023 року | Ціна 8 гривень

Битва за державність

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує всі останні місяці.

19 вересня

За півтора року кількість людей з інвалідністю в Україні зросла на 300 тисяч. Раніше в Україні проживало 2,7 млн людей з інвалідністю, а тепер цей показник сягнув 3 мільйонів. Про це повідомило Міністерство соціальної політики на відкритті «Всеукраїнського центру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю». Україна потребує більше фахівців з реабілітації, різних центрів і відділень, які б допомагали людям з травмами відновлювати функціональність. Водночас, коштів на ремонти реабілітаційних центрів майже не залишається через потреби оборони, тому важлива підтримка міжнародних партнерів.

20 вересня

Суд над РФ у Гаазі: 32 країни виступають на підтримку України. У Міжнародному суді ООН у Гаазі тривають публічні слухання у справі про зловживання Росією Конвенцією про заборону геноциду. У третій день слухань у суді виступають 32 держави. Вони долучилися до цієї справи, щоб підтримати Україну. Це безпрецедентна кількість країн, що беруть участь у процесі. Йдеться про 26 держав-членів Європейського Союзу, окрім Угорщини, а також про Австралію, Канаду, Нову Зеландію, Норвегію, Ліхтенштейн і Велику Британію.

Аграрії вже відновили роботи на 120 тисяч гектарів розмінованих земель. З початку 2023 року урядові та неурядові оператори обстежили понад 200 тис га земель сільгосппризначення, визначених для першочергового розмінування, з них уже використовуються аграріями 120 тисяч га. План заходів із розмінування земель сільгосппризначення розрахований на чотири роки та передбачає повернення в господарську експлуатацію понад 470 тис га найбільш цінних сільськогосподарських угідь.

21 вересня

Спецоперація у Криму: СБУ та ВМС завдали потужного удару по аеродрому «Саки». Вночі спецслужби використали безпілотники, які перенавантажили російську ППО, а потім запустили ракети «Нептун». На летовищі знаходилось щонайменше 12 бойових літаків, зокрема, Су-24 і Су-30, а також ПЗРК «Панцир». Удари Служби безпеки та Військово-морських сил влучили в ціль і завдали серйозних пошкоджень техніці окупантів.

Україна отримала 1,25 мільярда доларів гранту від США. До державного бюджету надійшли 1,25 мільярда доларів грантових коштів від США через Цільовий фонд багатьох донорів Світового банку. Залучені кошти спрямовуються на відшкодування видатків держбюджету, а саме: забезпечення пенсійних виплат; виплат співробітникам ДСНС; оплати праці медпрацівників, які надають послуги за програмою медичних гарантій, держслужбовців та педагогічних працівників. Кошти є частиною п'ятого додаткового фінансування в рамках проекту Світового банку «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE in Ukraine). Його метою є часткова компенсація видатків державного бюджету, зокрема соціальних та гуманітарних, що не пов'язані зі сферою безпеки і оборони.

У 2023 році Україна отримала 9,7 млрд доларів США прямої бюджетної підтримки від США у формі грантів.

Від початку великої війни до бюджету України вже надійшло 21,7 млрд доларів США від Сполучених Штатів. Фінансова допомога від США надається на безповоротних умовах, що дозволяє не збільшувати боргове навантаження на держбюджет, зазначило Міністерство фінансів.

Президент Володимир Зеленський прибув до парламенту Канади, де його зустрів прем'єр-міністр країни Джастін Трюдо. Зеленський підкреслив вдячність Канаді, її владі й населенню за підтримку від найперших днів. «Я хочу подякувати за те, що в цей важкий період ви прийняли українців, допомагаєте нам на полі бою – військова, фінансова, гуманітарна допомога. Дякую, що ви з нами, що ви стоїте заради нашої перемоги». Трюдо своєю чергою підтвердив, що Канада рішуче й однозначно підтримує Україну в її боротьбі проти повномасштабного вторгнення РФ.

По штабу Чорноморського флоту в Севастополі завдано удару. Повідомляється, що уламки після ракетного удару по штабу Чорноморського флоту окупантів розкидані на сотні метрів. Перед цим в окупованому Севастополі прогриміли три потужні вибухи. Сили спеціальних операцій ЗСУ заявляють, що в результаті ураження штабу Чорноморського флоту РФ в окупованому Севастополі загинули 34 офіцери, серед яких командувач ЧФ РФ. Ще 105 окупантів було поранено. Будівля штабу не підлягає відновленню.

25 вересня

Україна вперше пройде зиму за рахунок газу власного видобутку. Про це повідомила НАК «Нафтогаз України». «Ми збільшуємо обсяги газу власного видобутку. У 2023 році «Нафтогаз» пробурив рекордну кількість нових свердловин, і ми продовжимо цей тренд наступного року. Цю зиму ми плануємо пройти за рахунок газу українського видобутку, і наші розрахунки підтверджують таку можливість», сказав голова компанії Олексій Чернишов. Він висловив упевненість, що Україна пройде опалювальний сезон без потрясінь, а також без змін вартості блакитного палива для населення. АТ «Укргазвидобування» ставить за ціль збільшити у 2023 році видобуток природного газу на 1 млрд куб. м - до 13,5 млрд куб. м. У 2022 році компанія видобула 12,5 млрд куб. м природного газу (товарного), що на 3% менше, ніж 2021-го.

28 вересня

Рада Євросоюзу продовжила тимчасовий захист для біженців з України до 2025 року. Рада ЄС на рівні міністрів внутрішніх справ домовились продовжити механізм тимчасового захисту для біженців з України на один рік – з 4 березня 2024 року до 4 березня 2025 року. «Щоб забезпечити певність для понад 4 мільйонів українських біженців, які зараз проживають в ЄС, Рада погодилася продовжити тимчасовий захист для людей, які втікають від агресивної війни Росії проти України», йдеться у повідомленні ЄС. Механізм тимчасового захисту був активований 4 березня 2022 року і автоматично продовжений на один рік.

29 вересня

«Диверсанти елітного спецназу РФ»: ДБР і СБУ представили розслідування вибухів на складах зброї ЗСУ у 2014 і 2015 роках. Державне бюро розслідувань та Служба безпеки України заявляють про причетність російських спецслужб до вибухів у 2014 році військових складів у Чехії, де зберігалась зброя для України, а також військових складів у Сватово Луганської області у 2015 році. Працівники ДБР у взаємодії із СБУ та за процесуального керівництва Офісу генпрокурора повідомили про підозри учасникам організованої групи. Серед них – чинний командувач генерал-майор Валерій Флюстіков та колишній охоронець путіна Олексій Дюмін, який у 2014 році обіймав посаду командира спецназу російського ГРУ. Обом фігурантам та ще 25 представникам сил спецоперацій ЗС РФ, а також їхнім поплічникам з числа бойовиків «Л/ДНР», повідомлено про підозру в диверсії.

Слідством встановлено, що за вказівкою Кремля у 2015 році представники сил спецоперацій РФ організували підрив об'єднаного складу ракетно-артилерійського озброєння ЗСУ у м. Сватове на Луганщині.

Вказано, що після завершення всіх експертиз планується повідомити про підозру ще понад 50 діючим військовослужбовцям ГУ ГШ РФ, які вчиняли диверсії на території України та ЄС, та, можливо, продовжують це робити і зараз.

Внаслідок диверсії 29 жовтня 2015 року на військовому складі у Сватово сталася пожежа, що спричинила детонацію боєприпасів, які вразили військову техніку. Для підриву арсеналу російські спецпризначенці задіяли комплекс радіоелектронної боротьби «Леєр-3» з трьома дронами «Орлан-103». 29 жовтня 2015 року це озброєння було переміщено з тимчасово окупованого Донецька на передові позиції бойовиків «Л/ДНР» у район міста Первомайськ, що на Луганщині. Звідти агресор запустив дрони у напрямку складу ЗСУ у Сватовому. При наближенні до об'єкта російські безпілотники скинули на нього запалювальні гранати з парашутною системою. Унаслідок ворожого влучання на складах відбулась детонація всього запасу боєприпасів, які там зберігались. Було знищено значну кількість військової техніки (76 одиниць), ракет і боєприпасів (понад 3 тис. тонн). Загинули три військовослужбовця ЗСУ та одна цивільна особа.

Зараз відпрацьовується версія щодо причетності цієї групи ГРУ до вибухів на інших військових складах в Україні та за кордоном.

2

Триває передплата на нашу газету на 2023 рік

Усі поштові відділення й листоноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» — 86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — без змін: 16 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Сьогодні людство має діяти в повній солідарності, щоб урятувати життя

Виступ Президента України Володимира Зеленського під час загальних дебатів Генеральної Асамблеї Організації Об`єднаних Націй

Дуже дякую!

Я вітаю всіх, хто підтримує спільні зусилля!

І я обіцяю: якщо будемо по-справжньому об'єднані, ми зможемо гарантувати справедливий мир для всіх народів. Ба більше, єдність може запобігти війнам.

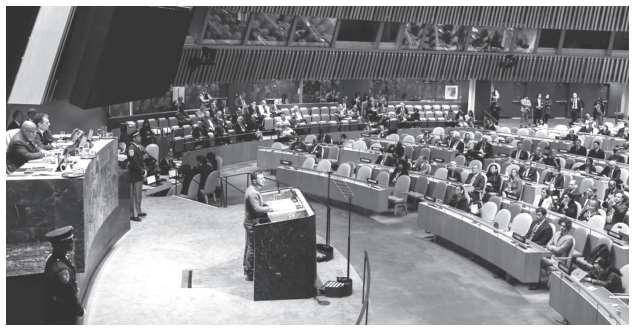

Пані та панове!

Пане Генеральний секретарю!

Колеги-лідери!

Цей зал бачив багато воєн, але не був активним захисником від агресії.

У багатьох випадках тут найголоснішим був страх війни, останньої війни – війни, після якої ніхто більше не збереться в залі Генеральної Асамблеї.

Третя світова війна розглядалася як ядерна війна. Конфлікт між державами, що веде до застосування ядерної зброї. Інші війни здавалися не такими страшними порівняно із загрозою застосування так званими великими державами своїх арсеналів ядерної зброї.

Отже, XX століття навчило світ утримуватися від використання зброї масового знищення: не розгортати, не поширювати, не погрожувати й не випробовувати, а сприяти повному ядерному роззброєнню.

Відверто кажучи, це хороша стратегія. Але це не має бути єдиною стратегією захисту світу від цієї останньої війни. Україна віддала свій третій за величиною ядерний арсенал. Тоді світ вирішив, що Росія має стати хранителем цієї сили. Але історія демонструє, що саме Росія найбільше заслуговувала на ядерне роззброєння ще в 1990-х роках. І Росія заслуговує на це зараз – терористи не мають права володіти ядерною зброєю. Не мають права!

Але насправді не ядерна зброя зараз найстрашніша.

Поки ядерна зброя не застосовується, масове знищення набирає обертів. Агресор перетворює на зброю багато інших речей, і ці речі використовуються не лише проти нашої країни, а й проти всіх вас.

2

Битва за державність

1

1 жовтня

Безпілотники атакували Смоленськ і Сочі. Вранці безпілотник атакував Смоленський авіазавод, що входить до держкорпорації «Тактичне ракетне озброєння». Українські безпілотники атакували Сочі, влучили по стоянці російських вертольотів. У Джанкої окупованого Криму горіли склади. Окупанти запевняють, що це «осколки від збитої ракети», що над Джанкоєм збили дві ракети «Грім-2».

Міністр оборони України Рустем Умєров після розмови з американським колегою Ллойдом Остіном заявив, що українські воїни й надалі матимуть сильну підтримку від США на полі бою.

З українських портів вийшли ще три судна з агропродукцією і залізною рудою. Вони вийшли з портів Чорноморськ та Південний. Балкери під прапорами Ліберії та Палау експортували понад 127 тис тонн українськоі агропродукціі та залізної руди. У Великій Одесі чекають під завантаження 5 нових суден. Вони експортуватимуть майже 120 тис тонн українського збіжжя до країн Африки та Європи.

Президент Володимир Зеленський з нагоди Дня захисників і захисниць заявив, що Україна ніколи більше не платитиме майбутнім своїх дітей і своїм суверенітетом за «примарні обіцянки спокою». Він сказав про це на урочистостях на території Національного історико-архітектурного музею «Київська фортеця». «Наша оборона України від російської навали спирається на історично найбільшу єдність нашого суспільства. Єдність, яку ми бережемо. Україна має історично найбільшу підтримку світу». Зеленський вручив державні нагороди військовослужбовцям, почесні найменування, відзнаки та бойові прапори військовим з'єднанням, а також узяв участь у складанні присяги вихованцями військових ліцеїв.

2 жовтня

Ще одна країна ЄС закрила кордон для авто з російськими номерами. Болгарія припинила в'їзд російських автомобілів на територію країни. Перед цим усі країни Балтії заборонили в'їзд авто з номерами РФ.

Також аналогічне рішення ухвалили Польща, Фінляндія та Норвегія. Це відбулося після того, як Єврокомісія опублікувала роз'яснення щодо давно застосованих обмежень на ввезення та вивіз товарів до або з Росії. У ЄК уточнили, що під заборону потрапляють у тому числі автомобілі та деякі товари незалежно від того, чи є особистими речима мандрівників.

Польща передала Україні перші відремонтовані танки Leopard. Техніку лагодили на заводі Бумар-Лабенди. Про це повідомила компанія Польська збройярська група (PGZ). Як запевнили в компанії, ремонтні роботи над наступними машинами тривають. «Це наочно демонструє, що нашим пріоритетом є надання реальної допомоги українським військовим на лінії фронту», йдеться у повідомленні. PGZ також зазначила, що постійно розширює співпрацю у сфері постачання боєприпасів, запчастин та сервісного обслуговування техніки.

3 жовтня

Втрати російських агресорів із 24. 02. 22 по 03. 10. 23 орієнтовно склали: особового складу – близько 279440 осіб; танків – 4732; бойових броньованих машин – 9008; артилерійських систем – 6565; ракетних систем залпового вогню – 801; засобів ППО – 540, літаків – 315, гелікоптерів – 316; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 5080; крилатих ракет – 1529; кораблів/катерів – 20; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 8932; спеціальної техніки – 943.

Сьогодні людство має діяти в повній солідарності, щоб урятувати життя

1

Колеги-лідери!

Існує багато конвенцій, які обмежують озброєння, але не існує реальних обмежень на перетворення на зброю.

Дозвольте навести приклад. Їжа.

З початком повномасштабної війни українські порти на Чорному та Азовському морях заблоковані Росією. Зараз наші порти на Дунаї залишаються мішенню для ракет і безпілотників. І це очевидна спроба Росії використати дефіцит продовольства на світовому ринку як зброю в обмін на визнання деяких, якщо не всіх, захоплених нею територій.

Росія використовує ціни на продовольство як зброю. Це впливає на території від атлантичного узбережжя Африки до Південно-Східної Азії. Таким є масштаб загрози.

Я хотів би подякувати тим лідерам, які підтримали нашу Чорноморську зернову ініціативу та програму «Зерно з України». Дуже дякую! Об'єднавшись, ми зробили так, що зброя знову перетворилася на їжу. Понад 45 країн побачили, як важливо, щоб українське продовольство було доступне на ринку від Алжиру та Іспанії до Індонезії та Китаю.

Навіть зараз, коли Росія зірвала Чорноморську зернову ініціативу, ми працюємо над забезпеченням продовольчої стабільності. І я сподіваюся, що багато хто з вас приєднається до нас у цих зусиллях. Ми запустили тимчасовий морський експортний коридор із наших портів. І ми наполегливо працюємо над збереженням сухопутних маршрутів для експорту зерна. І тривожно бачити, як дехто у Європі, деякі наші друзі у Європі, розігрують солідарність у політичному театрі, роблячи із зерна трилер. Може здатися, що вони грають власну роль, але насправді вони допомагають підготувати сцену для московського актора.

По-друге, це використання енергії як зброї.

Світ неодноразово був свідком того, як Росія використовувала енергію як зброю. Кремль використовував нафту й газ як зброю, щоб послабити лідерів інших країн, коли вони приїздили на Красну площу.

Зараз загроза ще більша. Росія перетворює ядерну енергетику на зброю. Вона не лише поширює свої ненадійні технології будівництва атомних електростанцій, а й перетворює електростанції інших країн на справжні «брудні бомби».

Подивіться, будь ласка, що Росія зробила з нашою Запорізькою атомною електростанцією. Обстрілювала її, окупувала й тепер шантажує інших витоками радіації.

Чи є сенс скорочувати ядерну зброю, коли Росія перетворює на зброю ядерні електростанції? Страшне питання.

Глобальна архітектура безпеки не пропонує жодної реакції чи захисту від таких підступних погроз радіацією. І поки що не існує жодної відповідальності для радіаційних шантажистів.

Третій приклад – діти.

На жаль, різні терористичні угруповання викрадають дітей, щоб чинити тиск на їхні сім'ї та суспільство. Але ніколи раніше масові викрадення та депортації не ставали частиною державної політики. До сьогодні.

Ми знаємо імена десятків тисяч дітей і маємо докази щодо ще сотень тисяч, викрадених Росією на окупованих територіях України та згодом депортованих. Міжнародний кримінальний суд видав ордер на арешт Путіна за цей злочин.

Ми намагаємося повернути дітей додому, але час іде. Що з ними буде?

Цих дітей у Росії вчать ненавидіти Україну, розривають усі зв'язки з їхніми сім'ями... Це, безумовно, геноцид.

Коли ненависть стає зброєю проти одного народу, вона ніколи не зупиняється на досягнутому. Кожне десятиліття Росія починає нову війну. Частини територій Молдови та Грузії залишаються окупованими. Росія перетворила Сирію на руїни. І якби не Росія, хімічна зброя ніколи б не була застосована в Сирії. Росія майже поглинула Білорусь. Вона очевидно загрожує Казахстану й країнам Балтії... І мета нинішньої війни проти України – перетворити нашу землю, наших людей, наші життя, наші ресурси на зброю проти вас, проти міжнародного порядку, заснованого на правилах. Багато місць у залі Генеральної Асамблеї можуть спорожніти, якщо Росія досягне успіху у своїй підступності та агресії.

Пані та панове!

Агресор сіє смерть і руїни навіть без ядерної зброї, але наслідки – схожі.

Ми бачимо міста й села в Україні, стерті з лиця землі російською артилерією. Повністю зрівняні із землею! Ми бачимо війну безпілотників. Ми знаємо, до яких наслідків може призвести перенесення війни в кіберпростір.

Штучний інтелект може навчитися воювати ефективно, перш ніж навчиться ефективно допомагати людству. Слава богу, люди ще не навчилися використовувати клімат як зброю. Хоч людство вже й провалює цілі кліматичної політики, і екстремальні погодні умови руйнуватимуть нормальне життя на планеті, і якась зловмисна держава також використовуватиме наслідки цього як зброю. І коли люди на вулицях Нью-Йорка та інших міст світу виходили на кліматичні протести – всі ми їх бачили... І коли люди в Марокко, Лівії та інших країнах гинуть унаслідок стихійних лих... І коли острови та країни зникають під водою... І коли торнадо й пустелі поширюються на нові території... І коли все це відбувається, одна неприродна катастрофа у Москві вирішила почати велику війну та вбити десятки тисяч людей. Ми маємо це зупинити!

Ми маємо діяти єдиним фронтом – перемогти агресора й зосередити всі наші можливості та енергію на подоланні цих викликів.

Як відбувається стримування ядерної зброї, так само має стримуватись агресор і всі його інструменти та методи війни. Кожна війна сьогодні може стати останньою, але потрібна наша єдність, щоб гарантувати, що агресія не спалахне знову.

І не діалог між так званими великими державами десь за зачиненими дверима може гарантувати нам усім нову епоху без війн, а відкрита робота всіх народів заради миру.

Торік я представив обриси Української формули миру на Генеральній Асамблеї ООН. Пізніше в Індонезії я представив повну Формулу. І за останній рік Формула миру стала основою для оновлення наявної архітектури безпеки. Тепер ми можемо відновити дію Статуту ООН і гарантувати повну силу світового порядку, заснованого на правилах.

Завтра я представлю деталі на спеціальному засіданні Ради Безпеки ООН.

Головне, що йдеться не лише про Україну. Понад 140 держав і міжнародних організацій повністю або частково підтримали Українську формулу миру. Українська формула миру стає глобальною. Її пункти пропонують рішення та кроки, які зупинять усі форми перетворення на зброю, що були застосовані Росією проти України та інших країн і можуть бути використані іншими агресорами.

Подивіться: уперше в новітній історії ми маємо реальний шанс припинити агресію на умовах нації, яка зазнала нападу. Це реальний шанс для кожного народу домогтися того, щоб агресія проти вашої держави, якщо вона, не дай боже, станеться, закінчилася не тим, що ваша земля буде розділена й ви будете змушені підкоритися військовому чи політичному тиску, а тим, що ваша територія й суверенітет будуть повністю відновлені.

Ми започаткували формат зустрічей радників із питань національної безпеки та дипломатичних представників. Важливі переговори та консультації щодо імплементації Формули миру відбулися в Хіросімі, Копенгагені та Джидді. І ми готуємо Глобальний саміт миру. Я запрошую всіх вас – усіх, хто не толерує жодної агресії – до спільної підготовки саміту.

Мені відомо про спроби укласти якісь тіньові угоди за лаштунками. Злу не можна довіряти – запитайте Пригожина, чи варто довіряти обіцянкам Путіна. Будь ласка, почуйте мене. Нехай єдність вирішує все відкрито.

Поки Росія штовхає світ до останньої війни, Україна робить усе для того, щоб після російської агресії ніхто у світі не наважився напасти на жодну країну. Перетворення на зброю (weaponization) має стримуватись. За воєнні злочини має бути покарання. Депортовані люди мають повернутися додому. А окупант має повернутися на свою землю.

Ми повинні бути об'єднані, щоб досягти цього. І ми це зробимо.

Слава Україні!

19.09.2023

Візит Володимира Зеленського до США

Крім участі в роботі Генеральної Асамблеї ООН в Нью-Йорку, президент України в ці дні був у США з офіційним візитом. Це другий візит Зеленського до США після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року, і він відбувається в той час, як Конгрес США розглядає запит Білого дому на додаткову допомогу Україні в розмірі 24 мільярдів доларів.

20 вересня у Вашингтоні під час зустрічі з американськими конгресменами в Конгресі Зеленський закликав їх схвалити додаткове фінансування допомоги для України.

Зеленський вирушив до Пентагона після зустрічі з членами Конгресу. Він зустрівся з міністром оборони США Ллойдом Остіном.

Потім Володимир Зеленський прибув до Білого дому. Президент США Джо Байден привітав президента України і заявив, що Америка залишається відданою наданню підтримки зусиллям України щодо захисту від російського вторгнення. Пряма мова Байдена: «На початку цього тижня на Генеральній Асамблеї ООН я чітко дав зрозуміти, що жодна нація не може бути по-справжньому захищеною у світі, якщо ми не станемо на захист свободи України перед обличчям російської жорстокості та агресії. Ось чому ми зібрали коаліцію з понад 50 країн, щоб допомогти Україні захистити себе. Це має вирішальне значення».

Новий пакет допомоги від США. Повідомлення Пентагону: «Міністерство оборони США надсилає додатковий пакет безпекової допомоги для задоволення критично важливих потреб України у сфері безпеки та оборони. Це пакет є сорок сьомим траншем, який адміністрація Байдена надасть Україні з запасів Міністерства оборони з серпня 2021 року».

Повідомляється, що цей пакет включає: ракети AIM-9M для протиповітряної оборони; додаткові боєприпаси для HIMARS; системи протиповітряної оборони Avenger; кулемети для боротьби з безпілотними авіаційними системами; 155-мм артилерійські снаряди, включаючи DPICM (касетні); 105-мм артилерійські снаряди; ракети з оптичним відстеженням і проводовим наведенням (TOW); протитанкові системи Javelin та AT-4; понад 3 млн боєприпасів для стрілецької зброї; 59 легких тактичних машин; боєприпаси для знешкодження перешкод; запасні частини, технічне обслуговування та інше польове обладнання.

Президент Володимир Зеленський заявив, що за підсумками візиту до США має низку вагомих результатів, серед яких домовленість спільно виготовляти озброєння, зокрема, системи ППО.

Коментар Зеленського щодо візиту. «Дуже важливий візит у Вашингтон був, дуже вагомі результати. Зустріч із президентом Байденом, із його командою. Є новий оборонний пакет: ППО, артилерія, снаряди, інженерні засоби. І довгострокова домовленість – будемо разом працювати, аби спільно з Америкою Україна виробляла необхідну зброю. Це новий рівень нашої єдності! Копродукція в «оборонці» зі Сполученими Штатами – це історична річ. Нова промислова база, нові робочі місця для обох наших народів. Україна зможе виробляти, зокрема, ППО».

Заморожений Пригожин

Три місяці тому, 23 червня 2023 року, засновник ПВК «Вагнер» Євгеній Пригожин зробив спробу збройного заколоту та рушив свої війська на Ростов. А місяць тому, 23 серпня, Пригожин та його найближчий помічник Уткін загинули в катастрофі літака Embraer Legacy 600 поблизу села Куженкіно.

Між цими двома подіями вмістилася нетривала інтермедія під назвою «мирне співіснування Путіна та Пригожина».

Здавалося, що за посередництва Лукашенка досягнуто якогось компромісу, прийнятного для обох сторін. Вчорашній бунтівник отримав гарантії безпеки для себе та своїх людей. Кримінальну справу про заколот, що була порушена проти Євгенія Пригожина, закрили; він особисто зустрічався з Путіним у Кремлі йому повернули нагородну зброю та десять мільярдів рублів, які вилучали російські силовики під час обшуків. Ватажок «вагнерівців» курсував між Росією, Білоруссю, Африкою – і будував якісь плани на майбутнє.

Але закінчилося все це авіакатастрофою у Тверській області. І навіть російські Z-патріоти не мають особливих сумнівів у тому, що загибель Пригожина – це показова ліквідація за наказом Кремля. Що Владімір Путін відклав свою помсту на пару місяців, щоб підготуватися, приспати пильність ворога та розправитися з ним раз і назавжди.

Безумовно, історія Євгенія Пригожина стала чудовою ілюстрацією того, чого варті будь-які домовленості з Путіним. У нещодавньому виступі на Генасамблеї ООН про це згадав і президент Зеленський.

Понад те, кейс Пригожина можна розглядати як своєрідний посібник для моделювання альтернативної історії. Ймовірно, щось подібне чекало б на нас, якби навесні 2022-го в Стамбулі таки вдалося домовитися про припинення військових дій. Хазяїн Кремля зімітував би досягнення певного компромісу, прийнятного для обох сторін. А потім, вичекавши і підготувавшись, ударив би по Україні знову: можливо, з більшою результативністю.

Невдалі переговори у Стамбулі – це перегорнута сторінка історії. Але підштовхування українського керівництва до нових переговорів із РФ залишається серйозним викликом для офіційного Києва.

Не секрет, що багато представників глобального Півдня, так само як і окремі політики на Заході, вважають оптимальним сценарієм заморожування воєнних дій за формулою «мир в обмін на території». Ідеологи подібного підходу виходять з того, що поганий мир завжди кращий за хорошу війну. А явна несправедливість краща, ніж десятки тисяч нових людських жертв.

Проте проблема не лише в тому, що такий сценарій є несправедливим і неприйнятним для переважної більшості українців. Проблема ще й у тому, що цей несправедливий і неприйнятний сценарій навряд чи піддається практичній реалізації. Принаймні доти, доки при владі в РФ перебуває В. В. Путін.

Сумнівно, що за живого та дієздатного ВВП українські території вдасться обміняти навіть на дуже поганий мир – їх можна обміняти лише на відновлення військової агресії вже найближчим часом. Оскільки історія зі вторгненням в Україну зачепила не менш глибокі особисті почуття Путіна, ніж епопея з Євгенієм Пригожиним.

За кордоном існує думка, що російський правитель може відмовитися від військового протистояння з Україною, якщо залишити йому іміджеву лазівку. Якщо дозволити йому «зберегти обличчя» і вийти з війни з гордо піднятою головою.

Насправді збереження обличчя перед підданими ніколи не було для Путіна серйозною проблемою. На зорі правління його авторитет в очах населення не був підірваний ані «Курськом», ані «Норд-Остом», ані Бесланом, ані іншими ганебними історіями.

Але, відступивши від своєї початкової мети – отримання повного контролю над Україною, – Путін не зможе зберегти обличчя у власних очах. Хоч би що вселяли росіянам кремлівські пропагандисти, сам господар Кремля знатиме, що через опір українців та колективного Заходу він не домігся бажаного.

Путін почуватиметься приниженим. Так само приниженим, як після пригожинського заколоту: хоч і невдалого, але надзвичайно болючого для путінського самолюбства.

Збитки, завдані самолюбству диктатора, неможливо компенсувати жодними альтернативними бонусами. Потенційним миротворцям нема чого запропонувати Кремлю натомість: Путіна не спокусиш ані стабільністю, ані збагаченням, ані виходом РФ із міжнародної ізоляції.

Російському правителю за 70, і майже все його життя залишилося позаду. Він уже отримав від життя всю владу, всі гроші і всі звичайні людські насолоди, які тільки міг отримати.

Останніми роками Путін зайнятий написанням власного некрологу, в якому прагне постати перед нащадками як великий збирач земель, якого можна порівняти з Петром І, Єкатериною ІІ і товаришем Сталіним. І за планом цей некролог мав би умістити підкорення України та відтворення квазі-СРСР ще 2022 року.

Проте українські захисники та наші західні союзники вирішили інакше.

Поки Володимир Путін живий і перебуває в Кремлі, він не вибачить зіпсованого некролога ні українцям, ані колективному Заходу. Поки російський диктатор має достатні військово-політичні ресурси, всі його помисли та зусилля будуть спрямовані на те, щоб помститися своїм кривдникам. Так само, як він помстився покійному Пригожину за приниження, пережите у червні 2023-го.

І якщо сьогодні Путін готовий розглядати заморожування військових дій в Україні, то лише як обманний маневр і нетривалий перепочинок перед новим віроломним ударом.

Гіпотетичну заморозку російсько-української війни часто називають «корейським сценарієм». Але за живого Путіна закордонні миротворці з високою ймовірністю отримають не Корею-1953, а Індокитай-1973.

Спроби заморозити війну нагадуватимуть не Пханмунджомське перемир'я, якого так-сяк дотримуються на Корейському півострові останні сімдесят років; а скоріше Паризьку угоду «про припинення війни та відновлення миру у В'єтнамі», за два роки після якої сталося вторгнення північно-в'єтнамської армії на південь.

Зрештою, покійний ватажок «вагнерівців» теж зміг домовитися з Кремлем про припинення міжусобної війни та відновлення внутрішньоросійського миру. Але існування Євгена Пригожина в замороженому стані тривало лише два місяці.

Михайло ДУБИНЯНСЬКИЙ
«Українська правда», 23.09.2023
Pravda.com.ua

Піонтковський:
Верхівка Кремля почала діяти на випередження Путіна

Мав рацію геніальний Андрій Амальрик, ще наприкінці 60-х років передбачав розпад Радянського Союзу: «Як прийняття християнства продовжило на 300 років існування Римської імперії, так і прийняття комунізму продовжило на кілька десятиліть існування Російської імперії», пише відомий публіцист Андрій Піонтковський.

– СРСР міг розпастися трохи раніше, трохи пізніше, за тим чи іншим сценарієм, але коли комуністична релігія померла в душах спочатку своїх жерців, а потім і пастви, радянська теократична імперія була приречена.

РФ – найбільший обрубок цього розпаду, вирішила повторити і ще років тридцять промучилась у фантомних болях, починаючи і провокуючи одну за одною війни на омріяному для неї пострадянському просторі. Українська війна стала для неї останньою.

Має бути масштабне переформатування євразійського простору, передбачити деталі якого зараз вкрай важко.

Але найближчі події, що формалізують поразку Росії у її злочинній війні проти України, лежать, на мій погляд, у досить вузькому коридорі можливого.

«Фултонська промова» Блінкена 13 вересня і виступ Байдена, що продовжив її, на Генасамблеї ООН не залишають сумніву, що американській глибинній державі вдалося нарешті перемогти всередині адміністрації прихильників «НЕПОРАЗКТИ РОСІЇ» (група Бернса-Саллівана).

Знято останні накладені США на самих себе табу у постачанні Україні зброї, що забезпечує їй ПЕРЕМОГУ на полі бою.

Невідворотність військової поразки стає очевидною для всіх ключових гравців у створеній Путіним мафіозній структурі влади. Відразу після провалу бліцкригу ці люди вже змушені були замислитися над подібною перспективою і в ході цих роздумів спектр їхніх особистих життєвих установок стрімко зміщувався від шалених геополітичних амбіцій, які всі вони дружно поділяли 24. 02. 2022, до найважливішого прагматичного завдання сьогоднішнього дня: ЯК ЗБЕРЕГТИ ЖИТТЯ, ВЛАДУ І ВЕЛИЧЕЗНУ ВЛАСНІСТЬ У КРАЇНІ, ЩО ПРОГРАЛА ВІЙНУ.

На моє переконання, колектив однодумців, які працюють над вирішенням цього доленосного завдання, вже сформувався на вершині російської влади. Так вся яскрава публіцистика й Пригожин, що діяв у координації з ними, були очевидно спрямовані на підготовку населення і насамперед його «патріотичного» Z-сегменту до ідеї неминучої поразки РФ і повернення до кордонів 1991 року. Винними признавалися Шойгу та Герасимов, ну а в перспективі, звичайно, проглядався і товариш Путін, який припустився низки серйозних помилок в українському питанні: «Не ми вигадали цю безмозку педерастичну війну! Не було 24. 02. 2022. жодної загрози Донбасу ні від НАТО, ні від України!»

Як же поведуться ці люди у воєнно-політичній ситуації, що складається сьогодні? Звичайно, вони не можуть дозволити собі пасивно чекати на знищення Керченського мосту, ліквідацію російського флоту, обвал фронту. Тоді вони нікому вже не будуть цікавими як співрозмовники за кордоном. А всередині країни десятки тисяч статистично вижилих, озлоблених, озброєних мобіків попрямують, як їхні селянські прадіди 106 років тому, в столиці, палитимуть поміщицькі садиби на Рубльовці та за заповітом убитого Пригожина «рвати ж…и» тамтешнім мешканцям.

Верхівка режиму повинна буде діяти на випередження. Першим постпутінським урядом у Росії стане уряд відвертих негідників, безумовних військових злочинців. Тригером для його формування може стати перший психологічно значимий великий успіх ЗСУ (звільнення Токмака, Бахмута…) Російські гіммлери запропонують Україні негайне припинення вогню та переговори про організоване виведення російських військ на кордони 1991 року. Такий сценарій збереже життя десятків тисяч українських солдатів на заключному етапі війни. Що запросять нові вожді Росії у відповідь? Насамперед, звісно, імунітет від переслідування їх особисто як військових злочинців.

До речі, недавнє безладне бурмотіння ріббентропа в ООН про визнання територіальної цілісності України в межах 1991 року – чи не перший це незграбний прокид у бажаному для них напрямку. Не хочеться ріббентропу на шибеницю. І гіммлерам не хочеться.

І вони можуть її уникнути, принаймні, від рук держав-переможниць, якщо конструктивно поведуться на заключній стадії війни.

Ніхто не збирається йти маршем на Москву. Хіба що деякі на Хайшенвей. Наші гіммлери залишаться на чолі величезної території РФ в межах 1991 року наодинці зі своїм коханим багатонаціональним народом і в оточенні своїх чудових партнерів по Глобальному Півдню. Чи надовго?

P. S. США мають найціннішого подвійного агента (Tom Graham), який ще вчора сидів за одним столом з цими мерзотниками і запевняв їх, що США потребують і потребуватимуть досить сильної Росії, щоб створити стабільність на своїй периферії.

Сьогодні ж його терміново треба послати до Москви прозондувати наміри своїх співрозмовників і підтримати їхнє непросте рішення, їхній заключний акт доброї волі.

Сайт «Хартия`97», 28.09.2023
Переклад з російської

ПРО АВТОРА. Андрій Андрійович Піонтковський (нар. 30.06.1940. Москва) – російський політолог, публіцист, кандидат фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник Інституту системного аналізу Російської академії гнаук, член Американської математичної спілки, член партії «Яблуко». Активний критик Путіна та політики Росії, опублікував багато статей та монографій із цієї теми. Із 2019 року дає інтерв'ю різноманітним українським ЗМІ, демонструючи глибоку обізнаність у світовій політиці та внутрішній політиці Росії. З початком чергового вторгнення Росії в Україну у 2022 році виступає запрошеним експертом уже на щоденній основі в багатьох ЗМІ та на онлайн-майданчиках.

Через переслідування у РФ мешкає у Вашингтоні, США.

Яремче: Польща і Україна – разом

У місті Яремче Івано-Франківської області 21 – 24 вересня пройшла чергова, щорічна українсько-польська зустріч. Вже 16-та за ліком, і основна тематика цих зустрічей політиків, науковців, громадських діячів – сьогодення взаємин двох держав. Звісно, без екскурсів в історію цих взаємин не обійтися, а вона в цих налічує тисячу років і часом була непростою, але акцент саме на сьогоденні. Як мудро сказано, давайте історію залишимо для істориків, для спокійних, зважених досліджень, але ми живемо в цей час.

Організаторами конференції були: Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Івано-Франківськ), Університет Варшавський (Східноєвропейські студії), Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса Національної академії наук України, Фундація «Свобода і Демократія» (Варшава), представництво Польської академії наук в Києві, Польський інститут в Києві, газета «Kurier Galicyjski» («Кур`єр Галицький», Львів).

Конференція проходила у престижному готелі «Романтік», на мальовничій обрамленій горами околиці міста. Фінансування польською стороною забезпечило учасникам зібрання безкоштовні проїзд, поселення і харчування.

Як завжди на ці конференції, приїхало до сотні учасників з Польщі і різних областей України.

Після урочистого відкриття в ці дні пройшло 6 насичених панелей дискусій, зі змістовними доповідями учасників. Звичайно ж, на перший план вийшла тема повномасштабної війни в Україні, відсічі російській агресії, допомога нашій державі, яку надають Польща і світ загалом.

Ось теми деяких дискусій. «Європейські та євроатлантичні прагнення України: переваги та недоліки в контексті російсько-української війни», «Військова допомога Польщі та Заходу для України: належна відповідь на загрози безпеці на регіональному та глобальному рівнях», «Гуманітарний вимір війни в Україні: допомога біженцям», «Відбудова України: виклики, перспективи, напрямки», «Майбутнє польсько-української співпраці».

Пройшло також представлення Фонду підтримки мігрантів на ринку праці «EWL».

На цю конференцію мене запросив і включив у число її учасників мій давній і добрий друг Станіслав Стемпєнь (***на фото***).

Директор Південно-Східного інституту наукового в Перемишлі, професор місцевого університету. Я не раз писав про нього, про створений ним понад 30 років тому і беззмінно очолюваний інститут, який багато робить для взаємин двох наших країн. Зокрема, писав у репортажах з двох своїх цьогорічних поїздок у Перемишль (у номерах газети 246 і 250). Станіслав був у числі організаторів конференції і одним з доповідачів. Під час панелі про допомогу Україні від зробив змістовну доповідь, зокрема, про створений у Перемишлі, вже на другий день війни у нас, за участю його Інституту і місцевого відділення Товариства допомоги інвалідам міський Комітет допомоги Україні. Про це я теж писав торік і цього року в своїх репортажах.

Зустрічі знайомих

Чим ще цікаві такі заходи, що на них зустрічаєш давніх і добрих знайомих. Одна з таких зустрічей була особливо приємною. Богуміла Бердиховська (***на фото***) – відома польська публіцистка, дослідниця польсько-українських взаємин, на конференції теж була доповідачкою, ведучою одної з панелей. Ми не бачилися давненько, в останнє на одному із заходів у Києві. Тим цікавішою була наша зустріч тут, в Яремче. Адже ми знайомі з 1995 року. Саме тоді і почалося моє знайомство і дружба з Польщею.

Я був тоді редактором відомої Чернігівської газети «Сіверщина». І потрапив на навчання і стажування до Варшави. Тут діяла давня, авторитетна громадська організація – Фундація солідарності Польсько-Чесько-Словацька.

Фундація після падіння соціалістичного табору і розпаду Радянського Союзу почала активно допомагати становленню нової незалежної преси на теренах колишнього СРСР, навчанню журналістів пострадянських країн. Ось так я і потрапив, вперше до Польщі, у чарівну Варшаву, на двотижневе навчання. Воно було дуже корисним. Крім того, Фундація по завершенню навчання дарувала на кожну редакцію комп`ютерну техніку. Я тоді і привіз в нашу редакцію перший комп`ютер. Потім побував на такому навчанні і наступного року, привіз сканер. Подружившись з Фундацією, влаштував на таке ж навчання колег з нашої газети. Ними було привезено ще й принтер. І ось так у «Сіверщині» з`явився перший серед чернігівських газет комп`ютерний центр, на якому ми і почали робити газету.

Так от головою Фундації був чоловік пані Богуміли Ярослав Шостаковський, а сама вона була в керівництві організації.

Ми згадали цікаві і славні часи. Звичайно ж, пом`янули добрим словом координаторку програм Фундації пані Катажину Краєвську, яка пішла з життя у 2008 році. Я від того 1995 року і на всі наступні роки щиро подружився з пані Катажиною, постійно зустрічалися у Варшаві. Донька відомого ще в міжвоєнні роки варшавського адвоката, вона стала однією з активісток демократичного руху Польщі. А в нові часи активно включилася в допомогу журналістам та й загалом громадським активістам з колишнього Союзу.

Цей ліричний відступ повністю дотичний до самої конференції, її тематики. Адже ми говоримо не про рік-два, а вже про кілька десятиліть співпраці двох пост комуністичних країн.

Наші вчені у Польщі

Війна зробила біженцями мільйони українців. І найбільше їх саме в Польщі – мільйони. Тут вони знайшли прихисток, підтримку польської держави і суспільства, чимало хто – й роботу.

Серед останніх виявилися і відомі українські вчені. Одним з таких, кого я зустрів на конференції, був Владислав Верстюк (***на фото***). Доктор історичних наук, професор, вже третє десятиліття завідуючий відділом Інституту історії Національної академії наук України, останній період також і заступник голови Українського інституту національної пам`яті. Я зустрічався з ним в Києві як журналіст, працюючи в столичній газеті «Слово Просвіти». Війна змусила Владислава Федоровича торік емігрувати до Польщі. Вона надала йому не лише прихисток, а й роботу. Пройшовши відповідний конкурс, Владислав Верстюк отримав стипендію для роботи науковим співробітником знаменитого Ягеллонського університету у Кракові. Продовжує наукові дослідження, адже він автор багатьох книг, монографій, статей, особливо з історії України XX століття. В тому числі і про взаємини двох країн.

Ще одна зустріч виявилася новим знайомством. Ольга Морозова – докторка історичних наук, доцентка Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (Миколаїв). Втім, поки що через війну і виїзд з Миколаєва працює в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького. Взагалі ж війна змусила пані Ольгу виїхати з донькою до Польщі. До речі, донька щойно вступила в один з університетів Польщі. Пані Ольга пройшла той же конкурс і здобула стипендію для роботи науковцем у тому ж Ягеллонському університеті. Згодом вона перейшла на роботу в Університет Варшавський.

Торік, в один з моїх приїздів у Перемишль, Станіслав Стемпєнь, показуючи нові видання на польсько-українські теми, звернув увагу на фінансоване Фундацією «Свобода і Демократія» видання книги Ольги Морозової «Дослідження історії України першої половини XX ст. в сучасній польській історіографії: напрямки, концепції, дискусії». Величезний том десь на 800 сторінок, монографія, над якою авторка працювала 10 років.

Зараз Ольга Морозова продовжує наукові дослідження взаємин двох країн. А ще активно включилася в громадську діяльність – допомогу українським біженцям у Польщі, насамперед, родинам з дітьми. Саме на цю тему вона і зробила доповідь на конференції. Адже вона одна з координаторок цієї допомоги.

Туристична столиця Карпат

Саме так називають Яремче. Тут численні готелі, будинки відпочинку, санаторії. Готельно-туристичний бізнес потужно розвивався і до війни. Зараз його ще побільшало. Як і взагалі населення в Західній Україні, через наплив біженців. А в Яремче з`явився і готельно- туристичний бізнес, перенесений його власниками зі східних регіонів України, у тому числі тимчасово окупованих.

В останній день конференції для її учасників була туристична програма. Група охочих зробила сходження на відому гору Піп Іван. Інша група їздила в недалеке звідси місто Косів, центр народ них промислів Прикарпаття.

Я відвідав і міський базар, один з епіцентрів життя таких міст. Звісно ж, прикупив місцевих виробів, скажімо, гарні шкарпетки з чистої вовни з для маленької внучки. Їх і ще дещо запропонувала у своєму магазині «У Марічки» привітна господарка, звісно ж, Марічка (***на фото***).

Я нагадав їй знамениту пісню «А на тому боці, там живе Марічка, в хаті, що сховалась у зелений бір». У неї з чоловіком родинний бізнес. Мають уже внучка, котрому 10 місяців, зовуть Ян.

Тут я купив смачне домашнє виноградне вино (дають покупцям куштувати), А ще – «Карпатське віскі». Міцність – аж 52 градуси. Це цілюща настоянка на карпатських травах і корінні. Марічка дала ось цей номер телефону свого магазину – 0966092191, по ньому можна замовити напої й інші товари, які надішлють Новою поштою.

…А на конференції ми казали «До відзєння» і «До побачення» давнім і новим друзям. З якими звела ця цікава і корисна зустріч в ім`я співпраці двох сусідніх країн.

Петро АНТОНЕНКО

Вшанування пам'яті загиблих оборонців Чернігова на Алеї Героїв

29 вересня у на центральній алеї біля Красної площі в Чернігові до Дня Захисників і Захисниць України відбулося відкриття виставки оборонцям Чернігова, які віддали своє життя з 24 лютого до початку квітня 2022 року, захищаючи північний форпост України.

Її створила творча група на чолі з Олександром Шевчуком, яку організували Управління культури та туризму міської ради та обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки за сприяння родин загиблих Героїв.

«Важливо знати в обличчя кожного, хто загинув за вільний Чернігів, цілісність і незалежність України. Ці люди — приклад сміливості, нестримного духу супротиву та непокори ворогу. Ця експозиція надалі оновлюватиметься на регулярній основі. Зараз це перші 30 інформаційних стендів з фото та короткою біографією полеглих Захисників. Наймолодшому на цих світлинах було 20 років, найстаршому 54», пояснив Олександр Шевчук, начальник Управління культури та туризму міської ради.

Під час відвідання виставки згадалися слова легендарного Левка Лук'яненка ще в липні 2018 року: «Тепер, коли російська азіатська орда посунула війною в Україну, то це примусило кожного громадянина України поставити питання: а хто ти на цій землі – ти тут син, ти – донька, чи ти тут байстрюк? І тоді кожен визначився. І оце відбувається самоусвідомлення нації».

Громада, як і вся країна, має знати своїх Захисників поіменно. І тепер ця центральна алея Чернігова є дійсно АЛЕЄЮ ГЕРОЇВ — ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ!

Сергій БУТКО,
представник Українського інституту національної пам'яті в Чернігові

Відзначили День Захисників і Захисниць України

1 жовтня біля пам'ятного каменя «Борцям за волю України» неподалік Катерининської церкви в Чернігові, проведено громадський захід на честь Покрови Пресвятої Богородиці, Дня Захисників і Захисниць України, Українського козацтва.

Традиційно на цьому місці збираються борці за незалежність – рухівці, просвітяни, активісти українського державотворення та Помаранчевої Революції 2004 року і Революції Гідності (2013 – 2014).

Поминальну літію за всіма воїнами, що боролися за Україну, провів отець Петро Чернігівської єпархії Православної Церкви України. Хвилиною мовчання вшанували пам'ять Захисників і Захисниць України всіх поколінь, поклали квіти до пам'ятного каменя «Борцям за волю України».

«Сьогодні, тобто на 10-му році російсько-української війни та другому році відкритого повномасштабного збройного вторгнення російського агресора в Україну, ми вперше за новоюліанським календарем святкуємо Покрову Пресвятої Богородиці, День Українського козацтва, День Захисників і Захисниць України. І це правильно. Нагадую, що 14 жовтня будемо відзначати День постання Української повстанської армії. Ця дата залишається незмінною, адже 30 жовтня 1947 року її встановив український підпільний парламент – Українська Головна Визвольна Рада, який діяв в 1944–1954 роках», повідомив Сергій Черняков, ведучий заходу, вчений секретар Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

«Теперішнє святкування на державному рівні – результат кропіткої роботи українських патріотів за останні понад 30 років. Також ми вдячні за вашу активну боротьбу в сфері декомунізації та деколонізації, дерусифікації. Проте, попереду ще багато роботи», наголосив Сергій Бутко, представник Українського інституту національної пам'яті в Чернігівській області.

«Погоджуюся з думками, що лунають на нашому сьогоднішньому зібранні. Водночас звертаю увагу, що поруч із пам'ятним каменем «Борцям за волю України» знаходиться пам'ятний знак «Борцям за волю та незалежність України», встановлений у 2009 році і тепер знаходиться в аварійному стані. На тому місці важливо владі і громаді вже зараз запланувати встановлення нового гідного пам'ятника на честь борців за волю та незалежність України, її Захисникам і Захисницям всіх поколінь, підкреслити їх органічну спадкоємність», зауважив Сергій Соломаха, громадський діяч, борець за незалежність.

Потім учасники зібрання на центральній площі міста поклали квіти до Меморіальної стели «Герої не вмирають! Вічна пам'ять Героям!».

«Козацькому роду нема переводу» — під таким гаслом Андрій Глухенький, просвітянин, завідувач відділу Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній», разом із заступником завідувача відділу Олегом Васютою вшанували пам'ять Степана Подобайла, уродженця Носівки, учасника Визвольної війни українського народу у XVII столітті, полковника Чернігівського полку, наказного гетьмана Лівобережної України. Вони поклали квіти до пам'ятного знаку Степану Подобайлу, яка встановлений у 1999 році біля Іллінської церкви.

Із вдячністю Ігореві Коцюбинському
за майже три десятиліття служіння музейній справі

Сьогодні, 29 вересня, завершується ціла епоха в історії Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського і починається нова сторінка життя для багаторічного очільника закладу, правнука письменника Ігоря Юлійовича Коцюбинського. Майже три десятиліття свого життя він присвятив служінню музейній справі, з яких 23 роки обіймав посаду директора музею свого іменитого предка.

Народився Ігор Юлійович 1965 року у Чернігові у родині Антоніни та Юлія Коцюбинських – учительки і музейника-просвітянина. Не дивно, що з дитячих літ стежки садиби письменника стали для нього рідними. Тут, у місті над Десною, минули роки навчання у міській школі №3, по завершенні якої Ігор Юлійович обрав професію військового. Закінчив Таллінське вище військово-політичне училище. А за кілька років з розпадом СРСР залишив військову службу та повернувся до рідного Чернігова.

З 1995 р. пов'язав свою долю з музеєм. Спочатку працював науковим співробітником, а згодом, у 2000 році, очолив заклад. За цей період у музеї відбулися сотні культурно-мистецьких та просвітницьких заходів, розгорнулася потужна видавнича діяльність. Вийшло друком кілька цікавих музейних видань, зокрема, чотиритомник «Листи до М. Коцюбинського», «Листи М. Коцюбинського до дружини», біографічний нарис «М. Коцюбинський. Життя і творчість», два видання спогадів про Юлія Коцюбинського «Завжди з нами» та його мемуарів «Шрами на серці», біографічний довідник і антології творів лауреатів премії ім. М. Коцюбинського, два дитячі видання М. Коцюбинського «Оповідання для дітей» і «П'ять казочок», укладено і видано каталог меморіальної бібліотеки М. Коцюбинського, опубліковано три томи листів Ганни Барвінок до Іллі Шрага тощо.

Події 2014 року змусили повернутися до військової справи. Після анексії Криму та з початком російського вторгнення на Донбасі Ігоря Юлійовича як офіцера запасу мобілізували до лав Збройних сил України. 17 березня отримав повістку, за наступні тижні пройшов перепідготовку та вже у липні того ж року потрапив на службу в зону АТО. Був заступником командира танкової частини по роботі з особовим складом. Демобілізований у березні 2015 року. Нагороджений нагрудним знаком «За участь в антитерористичній операції».

У лютому 2022 року з початком широкомасштабного вторгнення рф на українські землі Ігор Коцюбинський разом з родиною та ще двома працівниками закладу оселяються у музеї. Під час облоги та обстрілів міста вони рятують експонати, доглядають за музеєм, оберігаючи його майно і територію. Уже незабаром після відступу російських окупантів з Чернігівщини колектив закладу на чолі з Ігорем Юлійовичем береться до впорядкування музею після обстрілів та відновлюють доступ відвідувачів до музейного саду.

За час роботи у музеї Ігор Коцюбинський удостоєний численних відзнак: Лауреат премії ім. Олекси Гірника (2004), лауреат премії ім. Дмитра Нитченка (2002), Лауреат премії ім. Леоніда Глібова (2013), Медаль «Івана Мазепи» Міжнародної літературно-мистецької академії України (2017).

Нині ж Ігор Юлійович завершує свою музейну кар'єру та йде на заслужений відпочинок. Сьогодні ми, колектив музею, щиро дякуємо Ігореві Юлійовичу за честь працювати в одній команді, адже за ці роки він став для нас не лише мудрим і справедливим керівником, але й посправжньому близькою людиною, у котрої для кожного з нас знаходилося добре слово і щира порада.

Ігоре Юлійовичу, зичимо Вам здоров'я на многая літа, натхнення, достатку, аби ця нова сторінка Вашого життя з кожним наступним днем приносила нову велику або ж маленьку радість. Нехай доля буде ласкавою до Вас, даруючи мирне небо і Боже благословення Вашому дому.

А ми, працівники музею М. Коцюбинського, не прощаємося з Вами, адже Ви завжди будете для нас особливим відвідувачем у музейні будні і почесним гостем на наших мистецьких заходах.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Видавнича діяльність «Просвіти»
за сприяння Товариства Української Мови

У неспокійний час війни України з Московією майже вся поміч діяспори йде на гуманітарну та медичну допомогу народові України. Але частину коштів, хоч і невелику, використовується на видавничу справу – на книжки, журнали, газети. Потреба на друковане слово в цей час є дуже потрібна, і обласні «Просвіти» в Україні стараються хоч і невеликими накладами видавати книжки та збірники коротких творів для молоді та дорослих.

В Полтаві було видано у серії «Просвітницька книгозбірня» в 2022 році книжки «Гетьман України Пилип Орлик» Людмили Шендрин та «Григорій Китастий, автобіографія», а в 2023 році «У Нашій Хаті Радянського Союзу не було», спогади Миколи Кульчинського, голови обласної «Просвіти « Полтави.

Рівненська «Просвіта» видала «Із Глибини Просвітянського серця» (денники Рівненської «Просвіти» Євгенії Гладунової –Борейко) в 2021 р., а в 2023 р. «Проріст», Літературний альманах творчости молоді, та «Скарбничий Просвітянського Духу», присвячено 90-річчю Михайла Борейка, визначного просвітянина і громадського діяча Рівненщини.

Херсонська «Просвіта» встигла видати перед ворожою навалою «Нариси з Історії Літературного Клубу «Еліні», 1987-2022 рр». Оксани Олексюк та «Громадський Співак і Громадський Діяч Іван Бурлана» Олега Олексюка. Авторам прийшлося лишати домівку і їхати на Захід України.

«Буковинська Ластівка», літературно-просвітницький журнал, був заснований в 1922 р., а відновлений в 1993 р. Тут друкуються твори молодих письменників та статті про сучасних героїв. Історичну повість «Подвиги Лісового Хлопчика» Юрія Кушніра було видано в 2022 р. присвячену героям, полеглим за нежалежність України.

Івано-Франківська «Просвіта» видала «Під куполом неба твого,Україно» Ольги і Романа Бойчук. Це літературно-художнє видання поезій, прозових текстів і пісень для дітей і молоді на патріотичну тематику. Також було видано «Молитовник захисника України «Мати Божа, змилуйся над Україною». Газета «Галицька Просвіта» виходить раз на тиждень.

Збірку поезій «Вічне Воскресіння» голови Самбірської «Просвіти» Олександри Сумарук було видано в 2022 році. В збірку увійшло 98 поезій, написані в різні роки. Велика частина збірки присвячена боротьбі України за незалежність.

Крім фінансової помочі на видавничу діяльність «Просвіти» України, Товариство Української Мови (ТУМ) також допомагає журналам і газетам в Україні: журнал «Універсум», Львів, журнал «Бористен», Дніпро; газети «Світ-інфо»,Чернігів та «Слово Просвіти», Київ.

Допомога на видавничу працю «Просвіти» в Україні була можлива через княжу допомогу від св.п. Мирослави Наливайко, св. п. Омеляна Мельника, Demus Foundation, Heritage Foundation, Selfreliance Foundation. Велике Їм Спасибі!

Віра БОДНАРУК,
Голова Товариства Української Мови (США)
Фото з архіву Боднаруків

Геніальні технології минулого: як римлянам вдалося збудувати акведуки

Ці великі споруди досягли неабиякого успіху в транспортуванні прісної води на значні відстані, до густонаселених міських центрів.

Численні акведуки, що збереглися до наших днів у Європі, Північній Африці та на Близькому Сході, свідчать про майстерність римлян у зведенні довговічних та ефективних споруд, які залишаються актуальними й донині.

Ретельне планування римських інженерів передбачало врахування топографії місцевості та стратегічне планування нахилів каналів. Оптимальна швидкість течії води була необхідною як для її придатності для пиття, так і для довговічності споруд. Надто швидкий потік спричиняв ерозію кам'яних поверхонь, тоді як недостатня швидкість загрожувала застоєм, що робило воду непридатною для пиття.

Крім втамування спраги, вода, що текла по акведуках, мала безліч інших застосувань, включаючи зрошення та постачання громадських фонтанів і лазень.

Всупереч загальноприйнятому уявленню про акведуки, що нагадують величні кам'яні мости, перекинуті через долини, значна частина цих систем залишається прихованою під поверхнею землі. Підземна інфраструктура, що складалася зі складних мереж труб, з'єднувала ці мости з джерелами води, такими як озера. Такий підземний підхід слугував подвійній меті – захистити канали від ерозії та звести до мінімуму шкоду навколишньому середовищу.

Викопані ділянки викладали глиною, щоб посилити гідроізоляцію і запобігти витоку, так сприяючи контрольованому потоку води з піднесених гірських і схилових джерел до місць призначення, розташованих на відстані до 80 км від них.

Примітно, що в одному лише Римі було близько 11 систем акведуків, які подавали воду з джерел, розташованих на відстані 92 км.

Досягнувши міських поселень, вода зберігалася у резервуарах, які називалися кастеллами. Від них відходили свинцеві вторинні труби, що полегшували розподіл води до інших резервуарів, а згодом – до різних точок міста. Ця складна мережа забезпечувала водою громадські фонтани, лазні та приватні оселі.

Підневільна праця відігравала важливу роль у транспортуванні матеріалів та виконанні фізично складних завдань, таких як розкопки та кладка.

Китайську печеру Шуанхе визнали третьою за довжиною у світі

Найдовшу в Азії печеру Шуанхе, розташовану на південному заході Китаю, яка має довжину 410 км та максимальну глибину 912 метрів, визнано третьою за довжиною печерою в світі.

Під час дослідження печери вчені виявили палеонтологічні скам'янілості й геологічні реліквії.

Будучи найдовшою доломітовою (близькою до вапнякової) печерою з найбільшою у світі площею целестину (мінералу групи сульфату стронцію), печеру Шуанхе називають «карстовим природним печерним музеєм». Її дослідження розпочалися в 1988 році, за цей час проведено 22 наукові експедиції.

Найдовша у світі печерна система розташована в Сполучених Штатах – Мамонтова печера в гірському масиві Аппалачі на сході Північної Америки простяглася на 685,6 км. На другому місці печера Окс-Бель-Ха на півострові Юкатан у Мексиці, довжина якої 435,8 кілометра.

В Туреччині виявили підземне місто, де ховалися переслідувані християни

Археологи відкрили гігантське підземне місто Сараїні, де в епоху Римської Імперії знаходили притулок переслідувані християни. Турецькі науковці стверджують, що Сараїні є найбільшим підземним містом в країні. Дослідники вже вивчили 30 камер площею 215 000 квадратних футів, оснащених печами, складами та системами вентиляції.

«Це більше схоже на палац завдяки його складній і високоякісній архітектурі, Наші знахідки включають в себе широкий коридор, схожий на головну вулицю міста», сказав Хасан Угуз, керівник дослідження.

Відкриття Сараїні може стати дуже важелоивим у вивченні історії християнства та Римської Імперії. Це місто може зайняти важливе місце в історії поруч з іншими підземними містами, такими як Дерінкую в Каппадокії, який є частиною Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Робота над розкопками ведеться за підтримки Міністерства культури й туризму Туреччини та місцевого муніципалітету Сараїоню в районі Конья вже протягом двох років.

У Мексиці виявлено 1500-річний палац майя

Археологи Мексиканського національного інституту антропології та історії виявили палац у стародавньому місті майя на південному сході Мексики, що має спільні характеристики з руїнами у сусідній Гватемалі. Це може вказувати на важливий період міграції тисячі років тому.

Палац було знайдено в археологічній зоні Каба – доіспанського поселення, розташованого в регіоні Пуук штату Юкатан. Будівлі були виявлені командою напередодні проекту залізниці Maya Train, завдовжки 1500 кілометрів), яка перетинатиме півострів Юкатан.

Палац має головний фасад, що складається з портика з вісьмома пілястрами. Він був прикрашений мотивами пір'я, намистини та птахів, які були вирізані в його архітектурі.

Місто було засноване вихідцями з регіону Петен, до якого входять Гватемала та Беліз, десь між 250 та 500 роками нашої ери.

Цивілізація майя домінувала на території нинішньої південно-східної Мексики, Гватемали, Белізу та західних районів Сальвадора та Гондурасу протягом понад 3000 років, аж до епохи іспанської колонізації.

Будівлі чудернацьких форм

Архітектори та дизайнери втілюють у реальність свої найсміливіші ідеї та несподівані рішення, проектуючи будівлі та споруди найнадзвичайніших форм!

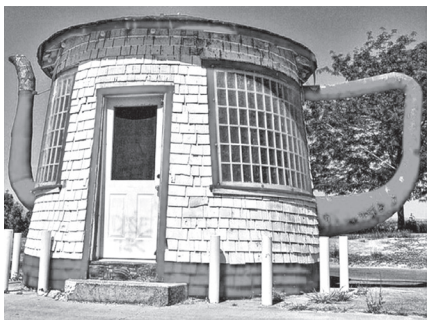

Чоловік 8 років жив у різних машинах і збирав на будинок

Ніколас Бавер зі штату Арізона (США) довгі роки жив, змінюючи транспортні засоби, у яких йому доводилося

Живучи в машинах, американець вирішив накопичити невеликий капітал, щоб упоратися з фінансовими проблемами. «Коли у вас немає витрат на оренду й комунальні платежі, гроші починають накопичуватися», поділився своїм досвідом Ніколас.

Вперше Бавер вирішив спробувати жити в машині 2015 року. Тоді він працював автомобільним інженером і заробляв лише 11,50 долара за годину. До того ж на той момент у нього були значні борги. У пошуках «вирішення житлової кризи» американець вирішив спробувати новий спосіб життя, проживаючи в різних транспортних засобах.

Ніколас припаркував вантажівку Dodge Dakota, якою володів ще зі школи, на стоянці свого робочого місця та причепив до неї кемпер. Згодом пересів на наступний транспортний засіб. Ним стала вантажівка серії Unimog 404. Там було ліжко, дерев'яна підлога, доступ до інтернету й навіть 40-дюймовий телевізор із пласким екраном.

Пізніше він перебрався у вантажівку з причепом Fleetwood Prowler 1987 року випуску, оснащену сонячними батареями.

Бавер відмовився від свого незвичайного способу життя, коли його дівчина завагітніла, і вони ухвалили рішення облаштуватися в постійному житлі. Сім'я з трьох осіб зараз проживає в пересувному будинку на двоакровій «оплаченій території» Бавера, де також перебувають усі транспортні засоби, у яких він раніше жив.

В його житті і далі залишається любов до автомобілів. Навіть зараз, маючи приземленіший спосіб життя, він усе ще мріє «жити в лісі із 50 вантажівками».

92-річна прабабуся вперше пішла до школи

В Індії 92-річна прабабуся здійснила мрію всього життя — навчитися читати та писати. Саліма Хан народилася 1931 року і вийшла заміж у віці 14 років. Жінка з Буландшахра в Уттар-Прадеш сказала, що в її селі не було шкіл, коли вона була дівчинкою.

Шість місяців тому вона почала навчатися разом з учнями на 80 років молодшими за неї, і на заняття її супроводжувала дружина онука.

Відтоді, як вона пішла до школи, 25 жінок із її села також розпочали курси грамотності, зокрема дві її невістки.

За даними перепису населення 2011 року, рівень грамотності в Індії становить близько 73%.

Одержима кросвордами

Житель США, який вирішив не називати свого імені, поскаржився на одержиму розгадуванням кросвордів дружину. Звернувся до психологів, повідомив, що з моменту виходу жінки на пенсію головоломки посіли важливе місце в її житті, і вона цілими днями безперервно вирішує їх. Дружина почала ігнорувати його, віддалилася від своїх дітей і майже перестала спілкуватися з близькими через свою незвичайну пристрасть до кросвордів.

Психолог Джин Філліпс вважає, що чоловіку слід ще раз спробувати завести розмову з дружиною і висловити свої почуття і занепокоєння. «Поговоріть із дружиною ще раз. Скажіть їй, що ви більше не хочете, щоб вас ігнорували, поки вона віддається своїй одержимості кросвордами. Те, що вона робить, несправедливо стосовно вас і всієї родини», стверджує фахівець.

Гігантська цибулина

Садівник з Великої Британії зміг виростити гігантську цибулину. Її вага становить 8,97 кілограма. Чоловік привіз овоч на виставку у Північному Йоркширі. Цей гігантський овоч може встановити світовий рекорд. Цибулина садівника побила минулий рекорд у 8,47 кілограма, встановлений 2014 року.

У Британії вандали спиляли «дерево Робін Гуда»

Невідомі спиляли «платан Робін Гуда», туристичну пам'ятку британського Нортумберленда.

Платан віком у кілька століть, який виріс на залишках античної Адріанової стіни, вважався одним із найзнаменитіших дерев Великої Британії та туристичною пам'яткою. Він отримав прізвисько «дерево Робін Гуда» після того, як став однією з локацій фільму 1991 року «Робін Гуд, принц злодіїв».

Місце, де росло дерево, отримало назву Платанова западина, воно знаходиться у відданні як Національного парку Нортумберленда, так і Національного фонду.

Повідомлення про те, що дерево спиляно, з'явилися вранці 28 вересня. Влада назвала подію «безглуздим вандалізмом», а поліція розпочала розслідування.

Судячи з фото та відео, платан був навмисно і цілеспрямовано спиляний. На його місці залишився пень, стовбур лежить на рештках стіни Адріана.

Вівці випадково з'їли понад 270 кг канабісу: «Стрибали вище, ніж кози»

Поряд із містом Альмірос у Фессалії, Греція, теплиця, в якій вирощують лікувальну марихуану, стала несподіваною закусочною для тварин, що ховалися від шторму Даніелб.

Шторм призвів до випадання найвищої за всю історію місячної кількості опадів у Європі. Безперервний дощ завдав шкоди центральному регіону, поєднуючи зливи з зсувами, руйнуючи дороги і мости і завдаючи шкоди життєво важливим запасам води.

Намагаючись уникнути повені, стадо овець сховалося в теплиці і одночасно «зібрало урожай» канабісу.

Здивований пастух спостерігав, як його стадо почало демонструвати те, що він назвав «дивною поведінкою».

Власник теплиці розповів: «Я не знаю, сміятися чи плакати. Ми мали хвилю спеки, і ми втратили багато продукції. У нас були повені, ми втратили майже все. Тепер це... Стадо зайшло до теплиці та з'їло те, що лишилося».

Янніс Буруніс, власник ферми, сказав: «Вони знайшли зелень, яку можна їсти», а потім додав, що вівці «стрибали вище ніж кози, чого ніколи не буває».

2017 року уряд Греції легалізував використання канабісу з медичною метою. 2023 року в країні відкрили свій перший в історії завод з виробництва лікарської марихуани. Вирощування канабісу з медичною метою надало країні необхідні економічні можливості. Компанії почали робити суттєві інвестиції у країну. Чиновники грецького уряду прагнуть скористатися потенційними економічними вигодами, створивши нормативну базу для вирощування, переробки та експорту канабісу.

Тварини, які вживають канабіс, можуть бути досить небезпечними. Тим часом деякі вчені навіть тестували годування тварин марихуаною, щоб подивитися, що станеться. 2022 року у молочних корів, які мали раціон, що містить технічні коноплі, відбулася низка фізичних та поведінкових змін, зокрема підвищене позіхання, слинотеча та нестійкі рухи.

Меценати проти імперії: культурний спротив, що спричинив національний рух

Майже всі українські культурні проєкти упродовж XIX століття втілювали за меценатські кошти. Щоб обійти російську цензуру, українські благодійники давали хабарі й зазнайомлювалися з високопосадовцями.

Брати Симиренки, Чекаленко, Скоропадська-Милорадович, Терещенко й Тарнавський. Завдяки підґрунтю, що вони заклали, утвердився національний рух, пише видання «Локальна історія»

Як обійти цензуру

Ми ще зі школи добре запам'ятовуємо сюжети про суворі заборони й переслідування української мови та культури. Однак не надто орієнтуємось, як же за таких умов наша література, театр, мистецтво розвивалися і досягали вершин. Як, зрештою, за чверть століття після прісноп'ятного драконівського Емського указу 1876 року став можливим культурний ренесанс Доби модернізму?

Володимир Антонович

Імовірно, ми досі не втратили довіри до так званих великих наративів, до пафосу революції і бунту, які водномить усе змінюють на краще. Якраз ця віра й заважає належно оцінити вартість малих справ, конкретної повсякденної, зокрема просвітницької, роботи. Розбудову культури багато діячів нашого національного руху вважали потрібнішою і важливішою за політичну боротьбу, майже унеможливлену в поліційній російській державі. Лідер київської «Старої громади», професор Володимир Антонович стверджував, що ніяка національна революція не буде успішною без попередньої великої культурницької роботи.

Михайло Грушевський охарактеризував його роботу так: «Скептик і позитивист, індіферентний до всякої трансцедентної метафізики, він заховав одну релігію – релігію людства. Віра в вічне і неустанне уліпшуваннє житя і вдатність людства до безграничного облагороднення, культурного і етичного, дорогою розуму, культурної роботи – сі провідні ідеї французького раціоналізму зісталися його провідними ідеями».

Валуєвський циркуляр і Емський указ мали б означати цілковите згасання української справи, адже вона стала антидержавною діяльністю. Як же тоді після заборон на найвищому рівні вдавалося видавати й розповсюджувати українські книжки? Чи ж столичні пильні ревізори не підкорялися закону? Лише після нещодавньою опублікування багатьох спогадів і архівних документів ця загадка прояснилася. Виявляється, українофіли збирали гроші й давали хабарі петербурзьким цензорам. Що ж, у російській державі це був найпевніший спосіб залагодити справу.

Майже всі культурні проєкти втілювали упродовж XIX століття на меценатські кошти. Громадівський рух поступово зміцнювався і ставив перед собою все амбіційніші завдання. Хоча, попри цілковито мирний культуртреґерський характер його діяльности, царському режимові все це видавалося вкрай небезпечним. Траплялися і обшуки, і арешти. Стати членом «Громади» можна було лише за рекомендаціями кількох її діячів, до того ж за умови, що жоден із присутніх не виступатиме проти прийняття.

Михайло Драгоманов

Утім, навіть у найвищих владних коридорах були симпатики української справи. Київський генерал-губернатор Михайло Драгомиров дружив із професором Володимиром Антоновичем. Навіть любив заїжджати до знаменитого історика в гості на вареники. За тим частуванням вдавалося вирішити й деякі справи. Скажімо, це якраз Драгомиров посприяв тому, щоби в журналі «Киевская старина» дозволили друкувати тексти українською мовою.

За спогадами Євгена Чикаленка, київський губернатор «мав великі українські симпатії, з якими і не крився ніколи, а хитромудро, наскільки дозволяло йому високе становище, проводив їх у життя». «Він, як я вже казав, напосівся, щоб солдати співали українських пісень; виклопотав «Київській старині» дозвіл на друкування української белетристики; клопотався про дозвіл на видання науково-популярних книжок на українській мові для народу і страшенно обурювався, що уряд душить український культурний рух», – згадував меценат.

Інший київський губернатор граф Павло Ігнатьєв врятував Євгена Чикаленка від Сибіру. Сталося це тоді, коли полтавський губернатор Катеринич звернувся до київського з проханням заслати Чикаленка. «Але Ігнатьєв, знаючи мене особисто і не вважаючи мене за революціонера, не тільки не заслав, а ще й попередив мене про це через нашого спільного приятеля, агронома Сазонова», – описував Чикаленко у своєму «Щоденнику (1907 – 1917)» усі перипетії українського руху.

Національний рух просто не міг би утвердитися, якби не самовідданість Василя Тарновського, Платона й Василя Симиренків, Єлизавети Скоропадської-Милорадович, Миколи Терещенка, Євгена Чикаленка й багатьох інших патріотично налаштованих українців. Вони любили свою батьківщину, як казав колись Чикаленко, не лише до глибини душі, але й до глибини своєї кишені. Історики тривалий час надто пильно зосереджувалися на повстанських, терористичних, бунтарських акціях, недобачаючи й недооцінюючи повсякчасного культурного спротиву імперії.

Анонімний добродійник Симиренко

Після тотальних заборон Емського указу видавничу діяльність перенесли переважно на Галичину. Так Львів на кілька десятиліть став всеукраїнським культурним центром. Тоді ж київська «Стара громада» виділила кошти, щоб відрядити закордон професора Михайла Драгоманова. На його друкарню в Женеві пожертвував велику суму громадівець Василь Симиренко.

Симиренко мав великий інженерний і підприємницький таланти. Він вчився у Петербурзькому технологічному інституті, потім у Вищій політехнічній школі в Парижі. Його винаходи удосконалили процес цукроваріння, а українська пастила й мармелад, що виробляли на його заводі, славилися на всю імперію. Ставши дуже заможною людиною, він все ж жив ощадливо, жертвуючи великі суми на українські справи. У селі Сидорівці Канівського повіту, де працював його завод, Василь Симиренко відкрив дві школи з українською мовою навчання. Як і інші члени «Старої громади», сповідував культурницьку орієнтацію. Майже ніколи не давав грошей на політику й тероризм, натомість підтримував освітні, мистецькі, літературні задуми.

Члени «Старої громади».

Його підтримка Михайла Драгоманова в Женеві посприяла появі журналу «Громада» і багатьох книжок. Серед інших у Женеві вперше вийшов роман Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Книжки нелегально переправляли через кордон і розповсюджували в Україні. І це при тому, що автор, дійсний статський радник Панас Рудченко, у Полтаві обіймав високу урядову посаду.

Профінансував Симиренко й кілька видань Шевченкового «Кобзаря». До речі, перше видання побачило світ за кошт його старшого брата Платона Симиренка. Проте Василь завжди волів зоставатися анонімним добродійником. Він підтримував львівський журнал «Літературно-науковий вісник», який редагував Франко, київську газету «Рада», знамениту «Киевскую старину». Допомагав і закордонним українознавчим газетам задля популяризації України у світі.

Красуня-меценатка Єлизавета Скоропадська-Милорадович

Наукове товариство імені Шевченка у Львові, ця українська неофіційна академія наук, також постала з ініціативи патріотичної спільноти. Дуже великі кошти виділили на його діяльність Василь Симиренко та Єлизавета Скоропадська-Милорадович.

Ця жінка заслуговує належного

Єлизавета Скоропадська-Милорадович

місця у вітчизняному пантеоні. Красуня-графиня, світська левиця, вона походила з двох славетних українських родин: Тарновських і Скоропадських. Народилася у знаменитій Качанівці, дитинство провела в маєтку Скоропадських у Тростянці, відомому своїм незрівнянним дендропарком.

Її подивовано-захоплено називали «емансипе»: вражала і освіченістю, і колом зацікавлень, і екстравагантною поведінкою. Однак салонних розваг цій жінці виявилося замало. Її журфікси, прийоми гостей у заздалегідь визначені дні, фактично сприяли організації полтавської «Громади». Вона не раз привозила з-за кордону нелегальні видання. Адже який митник запідозрить у крамолі вродливу модницю!

Легендарний Євген Чикаленко

Ще одним гідним найвищої шани меценатом був Євген Чикаленко. Він народився на Одещині. У Єлисаветградській гімназії його однокласниками були Панас Тобілевич (Саксаганський) та Олександр Тарковський, український шляхтич, журналіст і громадський діяч, дід кінорежисера Андрія Тарковського. До слова, Олександра виховувала старша сестра Надія, дружина Івана Карпенка-Карого. Чикаленко швидко долучився до цього українського мистецького кола.

Євген Чикаленко

Здобувши освіту в Харківському університеті, Чикаленко став вмілим й успішним господарем. Його «Розмови про сільське хазяйство» вийшли півмільйонним накладом і стали настільною книжкою аграріїв. Він навіть отримав за неї кілька офіційних відзнак. Продавши маєток і переїхавши до Києва, купив землю в селі Кононівці. Знаменита новела Михайла Коцюбинського «Інтермеццо» має присвяту «кононівським полям». Це Чикаленкові ниви, а його маєток часто виконував роль такої собі, по-сучасному кажучи, письменницької резиденції. Усе, що заробляв сам, Чикаленко витрачав на громадські справи.

Із Коцюбинським мецената пов'язувала щира дружба. У прецікавих спогадах та в щоденнику Євген Харлампійович багато писав про їхні зустрічі. Скажімо, про те, як під новий 1909 рік удвох ходили «колядувати» до друзів-громадівців: Миколи Лисенка, Михайла Грушевського, Людмили Старицької-Черняхівської, Ольги Драгоманової-Косач.

Коли письменник серйозно захворів, йому зарадило київське Товариство підмоги науці, літературі та штуці. Очолював організацію Володимир Леонтович, правник, письменник, згодом активний діяч революції 1917 року, небіж Василя Симиренка. Чикаленко та Леонтович фінансували лікування Коцюбинського закордоном. Згодом Симиренко, Чикаленко та Леонтович виділили фонд на пожиттєву пенсію письменникові: 2000 рублів на рік. Зворушений Коцюбинський вдячно обіцяв своїм благодійникам цілковито присвятити себе лише творчості, покинувши осоружну службу у статистичному бюро.

Повсякчас Чикаленко опікувався і ще одним популярним письменником тієї ґенерації – своїм земляком із Єлисаветградщини Володимиром Винниченком. Допомагав йому матеріально, був пильним читачем його нових творів, коментував їх, застерігав надто запального молодшого товариша від прикрих вчинків.

Можна сказати, що вітчизняні меценати навіть почасти формували тоді канон української літератури. Фундатори Товариства підмоги вирізнили

Володимир Винниченко

найвидатніших письменників – Лесю Українку, Ольгу Кобилянську, Володимира Винниченка та Олександра Олеся – й доплачували за їхні публікації у львівському журналі «Літературно-науковий вісник». Виділили також 2000 рублів на постановку опери Миколи Лисенка «Тарас Бульба».

Євген Чикаленко фінансував чи не всі тодішні українські видання. Багато жертвував журналу «Киевская старина», сплачуючи гонорари за українські твори. До слова, «Стара громада» не лише видавала часопис, а й утримувала в Києві книгарню. Чикаленко виділив 25 000 карбованців, щоб заохочувати студентів із Наддніпрянщини їхати на навчання до галицької столиці. А при Науковому товаристві імені Шевченка у Львові він фінансував спеціальний фонд допомоги письменникам.

8

Меценати проти імперії: культурний спротив, що спричинив національний рух

7 «Стара громада» приділяла велику увагу підготовці українських словників. Євген Чикаленко профінансував публікацію «Словника російсько-українського», який уклав його земляк, голова одеської «Громади» Михайло Комаров (Уманець). Кияни також змогли підготувати й видати чотиритомний словник української мови, відомий як словник Грінченка. Хоча насправді над ним працювало кілька людей, особливо багато зробив відомий філолог і неформальний лідер громадівського руху Володимир Науменко. Це була марудна робота з добором матеріалу, картками, систематизацією, робота, зрозуміло, переважно безоплатна.

Німий ювілей Шевченка

Багато заходів «Старої громади» пов'язували із Шевченковими меморіальними датами та місцями. Юридичним власником Шевченкової могили на Чернечій горі став громадівець Володимир Науменко. Він клопотався доглядом, організовував поїздки й урочисті заходи. Щороку день народження Кобзаря відзначали концертом або поїздкою до Канева.

Микола Лисенко, один із найактивніших громадівських діячів, ще студентом був серед тих, хто ніс поетову труну вулицями Києва до пристані. Лисенко регулярно організовував на Чернечій горі виступи свого хору, пам'ятні заходи. А кошти від вистав витрачали на підтримку громадських справ. Часто Лисенко влаштовував святкування у власній оселі на Маріїнсько-Благовіщенській, нинішня Саксаганського. Поряд жило кілька родин української інтелігенції: Косачі, Старицькі, Лисенки, Житецькі, Чикаленки. Жартома вони називали свою околицю «сполученими штатами».

Року 1914 розгорілася запекла політична баталія. Влада робила все можливе, аби сторіччя від дня народження найвидатнішого українського поета минуло непоміченим. Свідоме громадянство (у поліційній термінології «мазепинці») розсилало офіційні листи, збирало підписи під петиціями і клопотаннями, домагалося дозволів на ті чи інші акції. У відповідь чорносотенні газети не скупилися на найпідліші інсинуації, до Петербурга посипалися скарги київських захисників неподільної «великої Росії». Врешті було заборонено будь-які заходи, навіть і вже узвичаєну щорічну панахиду по Шевченкові в Софійському соборі.

Тоді стихійно сформована «грандіозна», як описав її у щоденнику Чикаленко, маніфестація пройшла теплого й сонячного ювілейного дня вулицями Києва. Ті численні кияни, які прибули до Софії і дізналися про заборону служби, приєднувалися до ходи. Не обійшлося і без сутичок із чорносотенцями. Серед арештованих виявилося чимало студентів-грузинів. Усі вони мали особливий пієтет до Шевченка як автора «Кавказу» і в поліційних відділках вимагали записувати себе українцями. Святкування 1914 року назвали німим ювілеєм.

Жандарми біля могили Тараса Шевченка, 1914 рік

Задля майбутньої держави

Демократичні процеси, що зумовила революція 1905 року, дали змогу здійснювати масштабніші проєкти. Року 1908 Євген Чикаленко – серед засновників Товариства українських поступовців. Його сокровенною справою і повсякчасним джерелом великих неприємностей та клопотів стала українська щоденна газета «Рада», що виходила впродовж восьми років. Вона, без перебільшень, виховала ціле передреволюційне покоління.

Також в умовах революційної лібералізації у Києві змогли організувати «Просвіту». Клопоталися бібліотекою, різноманітними освітніми проєктами. Між іншим, до діяльности «Просвіти» активно долучилася Леся Українка. Фінансово цей проєкт підтримав граф Михайло Тишкевич. Він належав до тих представників польської шляхти, що хотіли повертати борги українському народові. Тишкевич підтримував українські видання. У роки революції він став чільним дипломатом УНР.

Редакція газети «Рада». Євген Чикаленко – за столом четвертий ліворуч, 1908 рік. Фото: ukrinform.ua

В еміграції Євген Чикаленко жив у великій скруті, не мав коштів навіть на лікування. Але завжди вважав, що йшов у житті правильним шляхом. Якось один із його приятелів радив Чикаленкові збудувати так званий «доходний» будинок, що давав би великі прибутки. Євген Харлампійович відповів, що грошей на такий проєкт не має, бо все вкладає у свою газету і вважає, що ця його будова дасть моральний прибуток, що для нього важливіший.

Усі вони хотіли збудувати щось велике та тривке. І «свою хату», за Шевченком, розуміли як свою незалежну державу. Бо тільки в ній можна почуватися захищеним, вільним і самоправним. Задля цього і працювали, не завжди маючи надію швидко побачити плоди своєї роботи. Культура потребує подвижництва. І на кожному відтинку нашої історії були люди, які про це пам ятали.

Віра АГЕЄВА,
літературознавиця,
літературна критикиня,
докторка філологічних наук
Опубліковано у виданні
«Локальна історія»
Всі інші фото: wikimedia.org
Сайт «Аргумент», 14.12.2021

Яблука Симиренка

Як чекісти вбивали українських вчених-садівників та намагалась знищити навіть пам'ять про них

У ніч з 17 на 18 вересня 1938 р. був розстріляний 47-річний професор Володимир Симиренко – український помолог і селекціонер плодових культур, один із перших агроекологів та розробників дослідницької справи методології сучасного садівництва.

Володимир Левкович Симиренко народився 29 грудня 1891 р та успадкував усе краще в родині. Його батько Левко Платонович Симиренко, з дитинства був закоханий у батьківський сад, мріяв стати біологом. Закінчив гімназію Одеси, де уславився любов'ю до природничих наук, віртуозною грою на роялі та прекрасним голосом. 1873 року став студентом Київського університету.

Левко Симиренко з дітьми

Пильна увага поліції до народовольця змусила Симиренка перевестися на навчання до Одеси, а там після обшуку, реквізиції власної бібліотеки й листування уже під конвоєм складав випускник іспити. Далі висилка у маєток батьків, знову – трус і Лук'янівська тюрма Києва. А звідти 1879 року українця чекав шлях на білі ведмеді.

Уже в дорозі Симиренка догнала звістка про надання йому ступеня кандидата природничих наук. На чужині, у Красноярську, козакові пахли яблука. На замовлення золотопідприємця Кузнєцова Левко Симиренко розвів оранжереї, де плекав виноград, ананаси, троянди, орхідеї й камелії. Вперше в Сибіру український учений почав вирощувати покривні карликові сади. Симиренком було закладено у Красноярську парк, що і сьогодні є прикрасою та гордістю міста.

Прийшла вістка, що страчено зятя Семена Яхненка – Андрія Желябова, що обидва городищенські заводи були продані на злам (вони знаходилися на орендованій землі). Вартові закону не залишали вченого в спокої. Його звинуватили у приналежності до групи «Червоний хрест» і на рік запроторили до камери-одиночки, там Левко захворів на тиф і мало не переставився.

Згодом його на два роки вислали до Іркутської губернії, де він зустрів свою долю: польська революціонерка Арнольда Грушевська стала дружиною Симиренка. Молоді переїхали на висилку до Курська і, нарешті, у рідний Мліїв під гласний нагляд поліції.

Тут Левко Платонович заклав найкращий не тільки в Росії, а й у Європі маточний колекційний сад і школу садівників. Сюди приїздив Чехов, і скупенький Антон Павлович отримав чималу колекцію троянд для своєї дачі в Ялті. Імениті сановники, члени царської родини зверталися до Левка Симиренка за порадами.

Мліївський сад нараховував: 900 сортів яблунь, 839 – груш, 350 – вишень та черешень, 165 – агрусу, 84 – слив, 54 – горіхів, 36 – жорделів / абрикосів-дичок, 115 – броскви /персиків і 937 – троянд.

Тут Левко разом із братом вивів сорти яблунь Ренет Симиренка, присвячений пам'яті батька; Пепін Рібстон, Ренет Баумана.

Найпершими помічниками Симиренка були його дружина, обидва сини, дочка. Коли вченому дозволили виїздити за межі маєтку, він вивчав сади Криму, Кавказу, що дало матеріал для книги «Кримське промислове плодівництво».

Досліджуючи помологію, науку про сорти плодових і ягідних культур, Симиренко видав унікальний тритомний підручник «Помологія», заснував новий виробничий напрямок цієї науки. 1894 року Французьке помологічне товариство вручило Левку Платоновичу найвищу нагороду – Велику Золоту медаль, а наступного року обрало своїм почесним членом.

1916 року Московська академія звернулася до вченого із пропозицією очолити там кафедру, але Симиренко відмовився працювати на чужині.

А далі – у рамках зачистки України від її еліти у 1919 р. у Києві за загадкових обставин загинули молодші брати Левка Платоновича – Микола й Олекса. І як тут не згадати долю Миколи Леонтовича!? У Різдвяну ніч 1920 року, коли вчений писав останні сторінки своєї книги, куля бандита смертельно поранила 65-річного Левка Симиренка в його власній хаті.

Після пострілу вбивці увірвалися через вікно до кімнати, зняли з умираючого вченого куртку, перевернули усе догори дном, імітуючи крадіжку. У селі були відомі імена злочинців, але ніхто їх не переслідував і дожили вони до глибоких літ.

Одразу ж більшовицька влада націоналізувала хутір, сади, школу. Було знищено архів генія садівництва, його ділова документація, бібліотека. 28-річний Володимир Левкович заступив батька. Він навчався в Києві у гімназії на вул. Коцюбинського, 12; випускник сільськогосподарського факультету Київської політехніки – очолив Мліївську дослідну станцію.

Згодом став професором Уманського сільгоспінституту, 1930-го року – організатором і директором Українського науково-дослідного інституту південних плодових і ягідних культур – першого в Союзі.

Володимир Симиренко мав конфлікт із Мічуріним, тому один із московських мічурінців доніс на українця. У цей час сім'я жила в Китаєвому. Напередодні Різдва влада влаштувала ніч трусу, знищила унікальну наукову бібліотеку, родинний архів.

Володимир Симиренко 1933 року був арештований за участь у «антирадянській шкідницькій організації» і провів одинадцять місяців у камері смертників. Листопад 1933 – кінець грудня 1937 – перебував у Херсонській виправно-трудовій колонії. 1938 – заарештований утретє.

Постановою генерального прокурора НКВД СРСР від 2 вересня 1938 року 47-річний професор засуджений до страти через розстріл. Присуд виконано в ніч з 17 на 18 вересня 1938. Місцем поховання В. Симиренка вважається урочище «Солянка» в міській зоні Курська.

Радянська влада ненавиділа Симиренків. На Платоновому хуторі у 1858 р. родина побудувала Свято-Троїцький храм. Біля храму – родинне кладовище. Поховання зрівняли з землею; з храму зробили будинок культури; сцена постала на місці поховань родини. Біля огорожі могила Левка Симиренка, навпроти неї поставили туалет.

Циркуляри влади заборонили пропагувати симиренківську школу садівництва; праці Симиренків вилучалися з видавництв і бібліотек; ренет Симиренка повеліли іменувати "Зеленка Вуда"; цвинтар і родинна церква у Млієві, поховання на Аскольдовій могилі були сплюндровані.

Та яблуко від яблуні недалеко котиться… Дружина Володимира Симиренка, Марія Демидівна, забрала сина й дочку, ховалася по селах, потім пішки добралися до Західної Європи, перебували у таборах інтернованих.

Доводилося жебракувати. У Бельгії та Франції їх врятувало прізвище. Діти одержали в Європі престижну високу освіту.

Доля закинула Олексу Володимировича до Канади, він став доктором наук, професором Невадського, Міннесотського та Пенсильванського університетів, автором багатьох праць із політології.

Його сестра Тетяна Симиренко – Торп народилася 1926 року на уславленому Платоновому хуторі під Черкасами, саме вона пронесла через усі роки вузлик із листуванням батька. Поліглот, працювала радником-експертом із питань економіки у Міністерстві зовнішньоекономічних зв'язків. Не раз була у складі урядових делегацій.

Із далекої Канади приїздила в Україну Тетяна Симиренко, повертаючи славні імена рідних.

Галина ВОРОНА
Опубліковано у виданні
«Великий Київ»
Сайт «Аргумент», 20.09.2023

Як саме і чому фашизм став головною ідеологію в Росії: історія та паралелі

У знаменитому фільмі Михайла Ромма «Звичайний фашизм» є епізод, коли диктор промовляє: «Але була й інша Німеччина». На екрані йдуть документальні кадри антифашистської демонстрації у Берліні. Рік – 1929. Знається, то були комуністи-тельманівці.

Вони були проти фашизму, не приховували цього і могли це демонструвати. Втім, вже за декілька років їх вдягнуть у військову форму та відправлять завойовувати життєвий простір для нового рейху. І нікуди вони не дінуться – підуть. Фашизм переможе і переконання, і здоровий глузд. Те саме через 90 років трапилося і з росіянами. Фашизм російського розливу, рашизм – переміг росіян, а вони не дуже й пручалися, зазначає «Укрінформ».

Але чому? Як?

Фашизм – ідеологія тих, хто відмовився від мислення

Світ, у якому ми живемо, створений і щоденно твориться ідеалістами. Але творенню навколишнього світу в тому вигляді, у якому він існує, завжди передувало їх уявлення у вигляді образів та ідей. Втім, мало хто згодний визнавати, що існують також ідеї, які руйнують самі себе, разом з носіями. І дармо. Бо тотальне руйнування - це також ідея.

Фашизм – з цієї «опери» Російський фашизм – найбільш показова ілюстрація до цієї істини. Унікальну якість надану людству природою – можливість продукувати ідеї, Росія використовує подібно тому, як скористався би неосвічений варвар ноутбуком: максимум, що він би міг з ним зробити – це розлущити горіх або закритися від сонячних променів.

Тож колективним, багатомільйонним втіленням ідеї руйнації навколишнього світу, без усвідомлення, що ж буде створено на його уламках, насправді, і є теперішня Росія. Ідеологія, щодо побудови/відродження «русского мира», насправді є евфемізмом фашизму, ідеологічної потвори, яка, здавалося, пішла у ганебне забуття та виявила свою неспроможність й антилюдяність, разом із поразкою держав Осі у Першій світовій війні.

Дезорієнтований, розчарований та принижений повоєнний людський загал потребував простих відповідей на низку питань, головним з яких було «Як жити далі?». Частина Європи відповіла на цей виклик запрошенням до влади тих людей, які давали найпростіші відповіді та заявили про готовність взяти відповідальність за долі країн та народів.

Муссоліні, або Еклектична принада простих рішень

Вперше фашизм став панівною ідеологією в Італії, його засновник та ідеолог, колишній соціаліст Беніто Муссоліні, вже у 1922 році перебрав владу внаслідок «походу на Рим», та встановив в країні режим, який, в основних рисах, був схожий на режим більшовиків в Росії. З тією лише різницею, що ідеальне суспільство за Муссоліні мало бути побудоване не в усьому світі, а лише на італійській території, а до його побудови залучався не окремий клас, а вся італійська людність.

Фашизм передбачав сильну роль держави водночас з залученням до її управління широких народних мас, поділених за корпоративною ознакою. Нація проголошувалася найбільшою цінністю, відданість нації та державі вважалася головною чеснотою, індивідуальні прагнення мали поступатися колективним. Схоже на нинішню Росію? Ще й як!

Очолював державу дуче – вождь, яким і був Беніто Муссоліні, він аж до свого повалення у 1943 році майже одноосібно визначав, що є добрим, а що поганим для італійців. Політична опозиція фашизму придкшувалася, діяльність політичних партій була заборонена, лідери опозиції або просто невдоволені режимом ув'язнювалися або фізично знищувалися. Так, масштаб фашистських репресій у Італії значно поступався комуністичним в СРСР або нацистським у Німеччині. Але треба розуміти, що злочинне знищення або ув'язнення навіть однієї людини, тільки за її переконання – це і є ключова ознака фашизму. Знову – повна ідентичність. Аж до того, що масово в нинішній Росії поки що не саджають, лише тих, «кого треба».

Беніто Муссоліні

Але тон Муссоліні тоді задав Ленін. Італія – перенесла державну сваволю на європейський ґрунт, а решта європейських фашистів – просто підтримали. Саме італійський фашизм став прикладом для багатьох популістських та ультранаціоналістичних сил, які одна за одною приходили до влади у низці європейських держав або істотним чином впливали на політику своїх урядів.

Режими, подібні до фашистських, хоча й під іншими назвами, було встановлено у значній кількості країн. До таких режимів можна віднести далеко не один націонал-соціалістичний режим Гітлера у Німеччині, а же й уряд генерала (згодом генералісимуса) Франко в Іспанії, диктатуру Салазара в Португалії, диктатуру Дольфуса в Австрії, яку називали австрофашизмом.

Фашизм став тоді модним в Європі. Його ознаки мали й санаційний режим Польщі Пілсудського, Литва часів Антонаса Сметони, угорський уряд Горті, й румунський королівський уряд, що знаходився під значним впливом «залізногвардійців»... Серед усіх держав Східної та Центральної Європи єдиною демократією у повному сенсі була лише Чехословаччина, але вона й була першою розчленована та знищена фашистами.

СРСР: комуністична риторика, фашистська практика. Російська еміграція – з точністю до навпаки

Що таке «фашизм» на рівні теорії? У 30-ті роки минулого століття таким чином маркірувалися певного штибу режими, за 14 формальними ознаками. Але сформульовані вони були не одразу. Остаточно їх визначив у своєму знаменитому есеї «Вічний фашизм» видатний інтелектуал Умберто Еко (1932 – 2016).

Між тим, «фашизм» перетворився на ярлик. Наприклад, фашистами називали своїх політичних та ідеологічних суперників російські комуністи, масові репресії 30-х років проходили під гаслами боротьби з фашистами, до яких записували будь-яких опонентів Сталіна та його поплічників. Знищення верхівки Червоної Армії у пропаганді подавалося як знешкодження військово-фашистської змови. А після Другої Світової фашистами в Союзі таврували ледве не всіх, хто не погоджувався з москвою, від «кривавої собаки» Йосипа Броз Тіто в Югославії – до «китайських агресорів» аж в 1960-ті.

Тож, як бачимо, обзиваючи Україну «нацистською» путінізм, нічого нового не видумав. Назви ворога тим, чим ти є сам – і буде тобі «щастя». І це теж ставить знак «=» між рашизмом і фашизмом.

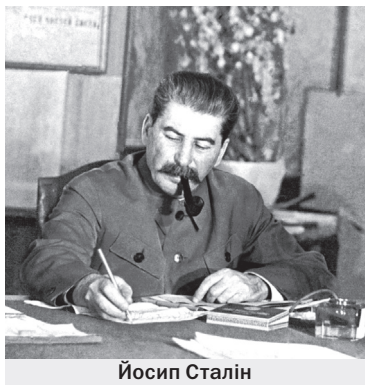
Йосип Сталін

Втім, коріння російського фашизму – не обмежується комуністами, воно залягає істотно глибше, сягає докомуністичних горизонтів і ще далі. Російські різного штибу націоналістичні та білогвардійські організації, у спробах організувати свої політичні партії в еміграції, часто прямо називали їх фашистськими. Фашистські організації росіян існували в США, Франції. У китайському Харбіні, де зосереджувалася чимала частина російської еміграції, ще в 1931 році було створено Російську фашистську партію, яку очолював Константін Родзаєвскій…

А до того ж – згадайте – першими некомуністичними масовими організаціями на території Росії, РСФСР, якщо хочете, в роки, які передували розпаду СРСР, були саме націоналістичні об'єднання. І вони – толерувалися комуністами і КГБ. Найбільш відомим було товариство «Пам'ять», яке проголошувало не тільки націоналістичні, але й ксенофобські та антисемітські гасла.

Сучасна Росія: фашизм під копірку

Теперішня державна ідеологія Росії, разом з її практичною реалізацією очевидно копіюють фашизм, проти якого, на словах, бореться РФ. Ідея «русского міра» - це ніщо інше, як насильницька інкорпорація до складу російської нації усіх народів, що населяють Росію, побудова авторитарної держави з наявним культом особи вождя – Путіна, перетворення парламенту на одностайно голосуючий придаток виконавчої влади, практика політичних вбивств та засудження інакомислячих – це неповний, але кричущий перелік ознак остаточної фашизації кремлівського режиму.

Чи не найголовнішою рисою фашизму є нехтування індивідуальними свободами та правами людини, на догоду і у жертву абстрактній ідеї примату загального блага, розуміння і інтерпретації народу як маси, долею та призначенням якого є сліпе слідування за вождем. Тобто, все за Умберто Еко…

Російський публіцист Герман Обухов прямо заявляє, що нинішній російський режим тотожний фашизму та нацизмові. Його визначення лаконічніше, ніж у Еко: «Нацизм, як соціально-політичне явище і синонім фашизму, має п'ять характерних ознак, що мали місце у Німеччині з 1933 по 1945 рік, і які є сьогодні у Росії:

1. Великодержавний шовінізм;
2. Злиття всіх гілок влади – виконавчої, законодавчої та судової з силовими структурами, ЗМІ та бізнес-елітою;
3. Агресія по відношенню до сусідніх держав та захоплення суміжних територій;
4. Переслідування опозиції та політичні вбивства;
5. Звеличення фюрера».

Адольф Гітлер

Однією з характерних рис фашизму є реваншизм. Німеччина і в чомусь Італія, яка спочатку загравала з німцями і лише в 1915 році перебігла на бік Антанти – або програли в Першій світовій війні (Німеччина), або не отримали (Італія) , чого хотіли. Гітлер марив реваншом. І той же реваншизм саме є ключовою ознакою притаманною російській ідеології та російській політичні практиці, чого там не приховують уже років 15, починаючи з другої половини нульових.

Але ж ми з вами добре знаємо: словами російський режим не обмежується. Подібно до Муссоліні або Гітлера, які прагнули відновити один Римську, а другий Германську імперії, Росія Путіна намагається поневолити та позбавити державності народи багатьох країн. Зазіхання на території незалежних держав, створення сепаратистських проросійських плацдармів, фактична анексія захоплених земель – все це розпочалося задовго до 24 лютого 2022 року.

Цілком фашистські риси проявляються і у внутрішній політиці Росії. Жорстоке придушення національно-визвольного руху у Чечні, репресивна політика у відношенні корінних народів Північного Кавказу, зневажливе ставлення до неросійського населення є давньою та щоденною практикою росіян. В російській мові є визначення «нєрусскій», яке, здається, не має аналогів в світі. «Нєрусскій» є презирливим означенням для будь-кого, хто не є етнічним росіянином, нехай і розмовляє російською, підкреслює автоматичну, на рівні підсвідомості, зверхність росіян над іншими народами.

Росіяни вважають себе винятковою нацією, призначеною для панування та домінування, а свою мову та культуру – вищою та ціннішою за інші, попри всю «фальш» про інтернаціоналізм і «всемирную душу русского человека». Чим не нацизм – вища форма фашизму?

Американський історик Тімоті Снайдер, який одним з перших західних інтелектуалів назвав Росію фашистською державою, водночас вважає, що «Росія – фашистська у своїй верхівці, фашистська в пропаганді, але не фашистська донизу», що російський народ просто політично пасивний, але не просякнутим ідеологією фашизму. З паном Снайдером можна (і хотілося б) погодитися, якби не наочні і жахливі наслідки російського вторгнення в Україну.

Аморфна в політичному сенсі російська маса, опинившись в Україні, почала відтворювати найгірші практики німецьких нацистів – вбивати мирне населення, ґвалтувати і грабувати, не забуваючи усюди, де б не ступав її кривавий чобіт, буквально розписуватися у своїх злочинах.

Місця перебування російських військових в Україні відмічені фекальними масами на обідніх столах та написами «Россия» на обмазаних лайном стінах. Росіяни не лише не соромляться того, що роблять, не лише холоднокровно вбивають та крадуть без докорів сумління – вони вважають це нормальним та прийнятним, а мирне населення, яке вони буцімто визволяють, розглядають не як людей, що мають людські права, а лише як об'єкт насилля та підтвердження своєї зверхності.

10

Як саме і чому фашизм став головною ідеологією в Росії: історія та паралелі

9

Рашизм: класичний фашизм з сумними наслідками для його адептів

Різновидом фашизму, який отримав влучну назву «рашизм», просякнуте усе російське суспільство, подібно до того, як нацизм – німецький різновид фашизму, колись був притаманний шарам суспільства, навіть найвіддаленішим від влади. Німеччина, після поразки у війні і краху своєї ідеології, пройшла болісний процес денацифікації, наслідком чого, врешті, стало створення сучасного здорового німецького суспільного організму.

Подібні процеси відбувалися і в повоєнній Японії, де демілітаризація стала не лише технічним актом зменшення чисельності армії, але й відмови від самого слова «армія». Мілітаризм, як панівна ідеологія японського суспільства (а мілітаризм, ми пам'ятаємо, є однією з ознак фашизму), було замінено на ідеологію культурного та технологічного розвитку нації, що вивело цю Японію на провідні позиції у світі.

Чи щось подібне очікує й на Росію, після військової поразки та падіння теперішнього фашистського режиму? Хотілося б в таке вірити. Втім, не забуваємо: фашизм спотворював Німеччину протягом 12 років, а росіяни – є злостивим рабами аж від Царя Гороха.

Спроби певної частини експертів та публіцистів розділити фашизм-рашизм і росіян, Путіна і росіян, армію і росіян не є продуктивними, саме з огляду на небажання визнати, що і Путін, і рашизм не з'явилися б і не прижилися в Росії, якби не користалися масовою народною підтримкою. Теперішній кремлівський режим є плоттю від плоті російського народу та виразником його теперішніх прагнень - безкарно панувати, знущатися та нищити усе, що не відповідає його збоченим уявленням про норму.

путін і рашизм не з'явилися б і не прижилися в росії, якби не користалися масовою народною підтримкою

Науковці, вивчаючи та аналізуючи фашизм, виділяють певні ознаки та характеристики режимів. Але в їхньому інструментарії відсутній можливо, найважливіший тест. Будь-який авторитарний або тоталітарний режим та народ, що прийняв цей режим, водночас позбавляються найголовнішої характеристики нормальності. Йдеться про самоіронію, здатність сміятися над собою

Усі фашистські режими напрочуд серйозні, суворі, без тіні посмішки та без натяку на іронічність. Фашизм завжди застібається на всі ґудзики та апелює до авторитетів, вірить в ієрархічну побудову суспільства та у теорії змови. Фашизм ходить маршевою ходою і пишається «дідами, які воювали», неважливо, звали діда Юлієм Цезарем, Фрідріхом Барбаросою чи Алєксандром Нєвскім. Сумнівається? Подивітся «свіжий» виступ путіна перед Федеральними зборами 21 лютого 2023 року.

Сучасні росіяни показово серйозні і водночас жалюгідні у цій серйозності. Це проявляється буквально в усьому. У спробах впровадити посвідчення «хорошего русского», у безлічі безглуздих слів та вчинків, якими і російська влада, і російська опозиція намагаються наповнити вакуум безсенсовності та бездумності російської ойкумени, яка виявилася Тартаром, царством мертвих ідей та сподівань.

Втім, росіяни, копіюючи фашизм, відтворюючи його риторику та практики, забули про найголовнішу ознаку фашизму – він є хитким, він обов'язково впаде, накривши уламками власних апологетів.

Дмитро РЕДЬКО
Київ
Опубліковано у виданні «Укрінформ»
Сайт «Аргумент», 25.02.2023

Як Гітлер боровся із українським самогоном

Спиртне часто вживали солдати всіх протиборчих сторін Другої світової війни. Багатьом доводилось чути про так звані «наркомівські сто грамів» червоноармійців. Вояки Вермахту офіційно мали одну пляшку шнапсу на трьох.

Партизани здебільшого пили самогон, «реквізований» у селян чи виготовлений самостійно. Окупаційна адміністрація карала порушників алкогольних обмежень штрафами. А найзатятішим навіть загрожувала смертна кара, згадують у виданні «Локальна історія»

2 літри за «кандидата»

«На фронті горілки, шнапсу та лікеру стільки ж, скільки кулеметів. Так легше зробити з кожного героя. Горілка притуплює мізки і додає сил. Два дні підряд я тільки п'ю і забуваю про осколки в кишках», свідчив Ґі Саєр, колишній обер-єфрейтор Вермахту.

Оковита частково замінила гроші. Нею можна було розрахуватися за певну послугу чи виконану роботу. «Як треба було провести якусь книжку через українське видавництво, то перш за все треба було звернутися до урядовця-німця і пити з ним усю ніч. Тільки після цього можна було чекати згоди цього німця», описав окупований Львів історик Іван Крип'якевич.

Працівник київського інституту гідробіології Юрій Марковський згадував, що в розпорядженні установи було багато спирту. Ним навіть відкуповувалися від відправлення на примусові роботи до Німеччини. Існувала фіксована такса – 2 літри за «кандидата».

Партизанські ватажки під час нарад активно вживали самогонку, 1943 рік. Фото: Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Пшеничного

Самогон став предметом торгу. Військові міняли на нього обмундирування і продукти, передбачені для постачання особового складу: консерви, цукор, сіль, шоколад. Траплялося, партизани віддавали за кілька літрів самогонки своїх коней. Алкоголь відкривав двері навіть у зловісне Гестапо. Перекладач Михайло Селешко писав про окуповану Вінницю: «Характерним для гестапівців були хабарництво і заздрість. Вони робили людям різні послуги, розуміється, приватно, як хтось дав пляшку горілки. Знаю кілька випадків, коли гестапівці на власну руку, без наказу згори, влаштовували обшуки в приватних помешканнях на прохання того, хто дав пляшку водки».

«Анька-самогонниця»

«З самого ранку почав займатися розвідкою. Прийшлося знову брати в оборот товариша Зубко. Вияснилося, що він спеціально відсилав розвідників за самогонкою, а не у справах», нотував у щоденнику командир партизанського з'єднання Олексій Федоров. А командир диверсійної групи Григорія Балицького під час бойового завдання напився та провалив операцію.

Про п'яні «подвиги» партизанів Олександра Сабурова в Землянці тепер Сумської області згадує тамтешній селянин Іван Чугун: «У нас колпаковскій отряд ходив і сабуровскій. А Сабуров із Росії – кацап. Так той, б..дь, хати палив. Там у лєсу поліція убила партизанового дєда, от вони за дєда отомстіли. А не розбиралися, б..дь: випили по 150 чистого спирту і давай палити всіх підряд. 42 двори спалили і 42 невинні душі загубили. Поліцаї ж у Глухов відразу утекли».

Селянка біля самогонного апарата в одному з окупованих сіл Білогородської області, 1943 рік. Фото: livejournal.com

Спирт домашнього виробництва був потрібен партизанам не лише для вживання – він заміняв їм антисептики та знеболювальні. Тому його часто відбирали в селян. Керівник ковпаківської розвідки Петро Вершигора оповідав, що у їхньому підрозділі була розвідниця Ганна, яка вміла розшукувати самогонку та самогонні апарати серед місцевого населення. Завдяки цьому «дару» вона заслужила собі авторитет й отримала прізвисько «Анька-самогонниця». «Народні месники» навіть мали своїх людей на селі, які варили оковиту для партизанських загонів.

Смертна кара за агрегат

Німецькі владні установи переймалися проблемою спекуляції спиртним. На його виготовлення витрачали чимало зерна, хліба та цукрових буряків. Таке марнотратство життєво необхідних продуктів вважали злочинним у важкі воєнні часи. На зламі 1941 – 1942 років окупаційна адміністрація видала декілька наказів про заборону варіння та поширення самогону. Порушників мали штрафувати або ув'язнювати на невеликі терміни.

Житомирська газета «Голос Волині» повідомляла: за самогоноваріння на 1,5 місяця тюрми покарали жителів села Покостівка Ясінського й Чайківського. Аналогічний термін отримав «дезорганізатор праці і самогонщик» Людвіг Озерківський. За виготовлення горілки, торгівлю нею до 4 місяців в'язниці засудили жительку району Горпину Міщенко, а її дочку Нюсю – до одного місяця Мамринського табору. Правда, їм приписали ще інші «злочини»: продаж хліба, сала, таємний забій худоби, вироблення шкіри. А жителів Харитонівки Користишівського району Сергія Смолярчука та Федора Мосієнка оштрафували на тисячу карбованців. Тоді на базарі в Києві буханець хліба коштував 150 крб, кілограм сала – 250 – 500 крб, зарплата директора школи – 600 – 700 крб, вчителя – 450 крб, прибиральниці – 300 крб).

Такі заходи не зупиняли людей. У травні німці були вимушені посилити покарання. Термін ув'язнення самогонщикам збільшили до 2 років. Восени окупанти пішли далі. У наказі допоміжного управління при комісаріаті Лельчиць на Житомирщині від 5 жовтня йшлося: особи, які займаються самогоноварінням, та власники самогонних апаратів будуть страчені, а все їхнє майно конфісковане.

В окремих випадках передбачалося покарання за вживання алкоголю у робочий час. Голова Річицького міського управління Ганс Ґергард обіцяв: –Усіх помічених у нетверезому стані або із запахом горілки, не зважаючи на особу, буду притягати до відповідальності. Винний буде підданий тюремному ув'язненню на 6 місяців, а після відбуття покарання знятий з роботи».

Начальник на сходах

Такі заходи швидко зробили горілку та спирт дефіцитними товарами. Це породило корупційні схеми, за якими зазвичай стояла поліція. Виступаючи у Вінниці, керівник головного відділу продовольства генерального округу Житомир Генріх Кьоніґ зауважував: повсюди в регіоні існують таємні гуральні, з якими важко боротися. У Шостці українські добровольці, які охороняли спиртовий завод, крали звідти спирт і міняли його на продукти в місцевих. У Києві служба безпеки затримала поліцая Миколу Корнієнка. Той налагодив схему з оформлення фальшивих накладних на продукцію спиртзаводу, яку продавали на місцевих ринках.

Жителі сіл зазвичай колотили брагу та гнали горілку далеко від своїх хат – у лісах, чагарниках чи ярах. Жителька Іванкова на Житомирщині Марія Хращевська розповідала: «Якось під вечір наш сусід Віталь Сінкевич гнав самогонку у полі, так його там застукали партизани. Він перелякався, дуже просив, щоби не трогали його. Вони не тронули, тільки забрали бутель горілки, похлопали по плечу й пішли собі. Так він і лишився без водки, а без неї в господарстві було

Німецькі солдати розпивають спиртні напої, 1942 рік

важко. За півлітра тоді можна було багато чого зробити».

Порушників шукала українська поліція та німецька жандармерія. Хтось чітко виконував німецькі накази, хтось вимагав викупу, а хтось забирав горілку зі собою, а знайдену брагу виливав.

Ольга Верес під час окупації жила в селі Нова Рутвенка. Переказує: «Жандарми, коли в кого знайдуть брагу, то виливають. Або насиплють туди солі, і вона сама витікає з бідона. Наші поліцаї забирали з собою пити. Якось прийшли до нас жандарми. У нас стояла бутилка керосину прямо на видному місці, бутилку горілки я сховала в печі. Вони керосин понюхали, запитали, чи є шнапс, я сказала, що немає. Подивилися під столом і ліжками та пішли. Горілку ми гонили, щоби з мужиками сільськими за допомогу в господарстві розраховуватися. А ось сусіди продавали поліцаям, і ніхто їх не арештовував».

Наприкінці війни алкоголь став невід'ємним атрибутом життя представників окупаційної адміністрації та поліції. У містах для них відкривали пивні та ресторани. У Маріуполі німці полюбляли відпочивати у спеціально відритому для розваг «Вар'єте». Щоранку із закладу прибиральниці виносили більше сотні порожніх пляшок з-під коньяку.

У вінницькій пивній регулярно влаштовували приватні вечірки, які іноді переростали в масові пиятики або сексуальні оргії. Михайло Селешко згадував одну таку: «Всі так були попились, що і в залі, де була вечірка, і по коридорах п'яні лежали без пам'яті. Навіть сам начальник Мертенс такий був п'яний, що лежав на сходах, і через нього ті, що ще могли ходити, переступали, як через колоду».

Володомир ГІНДА,
кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу Другої світової війни Інституту історії України НАН України
Опубліковано у виданні «Локальна історія».
Сайт «Аргумент»,
16.09.2023

Лауреати «Медалі Ґарета Джонса» 2023 року за дослідження Голодомору

В Інституті журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка оголосили цьогорічних лауреатів відзнаки «Медаль Ґарета Джонса. Правда і Честь».

Відзнаку заснував Інститут журналістики за дослідження Голодомору.

У 2023 році лауреатами стали:

Левко **Лук'яненко** – правозахисник, публіцист, почесний голова Національної асоціації дослідників Голодомору-геноциду в Україні (1994 – 2000), автор публікацій про Голодомори в Україні, Герой України (посмертно).

Олександр **Панченко** – журналіст, дослідник, автор сотень журналістських публікацій про Голодомор і політичні репресії проти українців, десятків книг політичної публіцистики та україністики.

Михайло **Сидоржевський** – журналіст і літератор, головний редактор «Української літературної газети», автор публікацій про трагедію Голодоморів на Житомирщині, голова Національної спілки письменників України.

Віктор **Ющенко** – третій президент України, ініціатор вшанування пам'яті жертв Голодоморів в Україні на державному рівні, автор книги «Недержавні таємниці» та інших публікацій, де висвітлено тему Голодомору.

У попередні роки були відзначені Лариса Івшина, Володимир Сергійчук, Василь Марочко, Джеймс Мейс, Андреа Халуп, Леонід Мужук, Мирослава Прихода, а також ексдиректорка музею Голодомору-геноциду Олеся Стасюк.

Громадську нагороду «Медаль Ґарета Джонса» присуджують «за вагомий внесок у дослідження Голодоморів в Україні, високу професійну майстерність, сприяння відновленню історичної правди про трагічні сторінки минулого України».

Відзнаку заснували у 2019 році, її присуджує вчена рада Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

В Одесі створили мапу об'єктів культурної спадщини, які постраждали через обстріли

На неї нанесені постраждалі через обстріли об'єкти культурної спадщини з охоронної зони ЮНЕСКО.

Передає Укрінформ: «*В Одесі створено мапу об'єктів культурної спадщини та історичних будівель у межах власності всесвітньої спадщини «Історичний центр Одеси», пошкоджених від ракетних атак Росії*».

Зазначається, що 87 пам'яток архітектури в історичному центрі Одеси зазнали пошкоджень під час російських атак 20 та 23 липня, а також 14 серпня 2023 року. У цих будинках розміщувалися музеї, музична школа, дитячий садок, науковий центр, аматорський театр, квартири мирних громадян. Одна з ракет вразила містобудівну домінанту історичного центру – Спасо-Преображенський собор.

«*Також через вибухову хвилю завдано шкоду декільком десяткам кварталів історичної житлової забудови – як на території об'єкта всесвітньої спадщини, так і в його буферній зоні*», додали в муніципалітеті.

У міжнародній посилці виявили ордени організатора червоного терору в Україні

Київські митники упередили незаконне пересилання у міжнародних поштових відправленнях шести державних нагород СРСР, які експерти оцінили в 1,4 млн грн.

За документами, відправницею усіх міжнародних відправлень була одна й та сама жінка з міста Дніпро. Пересилала вона їх до Франції.

Експерти визначили, що серед виявлених митниками нагород – чотири ордени «Красного Знамени», орден «Отечественной войны» II ступеня, нагрудний знак «Бойцу Красной Гвардии и Красному партизану».

На декількох нагородах наявні закріплені ниткою пломби та паперові наліпки, які вказують на те, що нагороди могли бути музейним або колекційним експонатом.

За даними експертизи, два з виявлених орденів «Красного Знамени» належали Єфіму Євдокімову – повноважному представнику політичного каральних органу радянської росії – ВЧК-ОГПУ. Євдокімов був безпосереднім організатором і учасником червоного терору на території України у 20-х-30-х роках. Зокрема, знищував професійну еліту вугільної промисловості та металургії в рамках «шахтинської справи» на Донбасі. Для прикладу, у поданні до нагородження Євдокімова орденом «Красного Знамени» як про заслугу згадується про знищення ним не менше 12 тисяч людей.

Нагороди, що пересилалися з порушенням митного законодавства, Київська митниця вилучила.

Завершена тяганина щодо знесення московської «церкви-МАФ» біля Десятинної церкви у Києві

Північний апеляційний господарський суд підтвердив, що «церква-МАФ» (так звана мала архітектурна форма) на території Національного музею історії України знаходиться незаконно та має бути знесена коштом релігійної громади.

Суддівська колегія підтвердила незаконність самочинного будівництва.

Ще 15 лютого Господарський суд міста Києва виніс рішення, яким повністю задовольнив позов Національного музею історії України до релігійної громади православної церкви московського патріархату (офіційно – релігійна громада Української православної церкви «Десятинний Храм Різдва Пресвятої Богородиці»).

У позові музей вимагав усунути перешкоду у користуванні земельною ділянкою шляхом знесення самочинного будівництва («церква-МАФ») та скасувати реєстраційний запис. Релігійна громада подала апеляцію на рішення суду.

«Церква-МАФ» (***на фото, справа видно знамениту Андріївську церкву***) збудована без жодних дозволів та знаходиться в буферній зоні пам'яток ЮНЕСКО, де заборонене нове будівництво, а також порушує ансамбль історичного археологічного комплексу «Десятинна церква». Розміщення цієї споруди на земельній ділянці музею суперечить її цільовому використанню.

У 1998 році столичне землеуправління передало Національному музею історії України земельну ділянку. У 2004 році тодішній очільник музею Сергій Чайковський дав громаді УПЦ МП дозвіл на зведення на цьому місті каплиці. Через два роки релігійна громада

МП встановила тимчасовий намет, який ще через рік перетворився на дерев'яну каплицю.

У 2011 році Юрій Мірошниченко, тодішній представник Януковича у Верховній Раді, зареєстрував законопроєкт, згідно з яким держава мала профінансувати православний комплекс біля фундаменту Десятинної церкви. 2012 року релігійна громада через суд отримала право власності на будівлю (але не на землю). Впродовж двох років новостворений так званий музей Десятинної церкви отримав 10 мільйонів гривень з бюджету.

У 2018-му НМІУ звернувся до Окружного суду Києва з вимогою визнати рішення про держреєстрацію прав громади УПЦ МП на незаконно зведену каплицю – протиправною.У 2021 році Національний музей історії України в суді вимагав знести каплицю на його території.

* * *

Десятинна церква – перший кам`яний християнський храм Київської Русі. Споруджений Хрестителем Русі Великим князем Київським Володимиром. У 1240 році під час штурму міста монголо-татарами храм сильно постраждав. У наступні століття він був доруйнований.

В незалежній Україні було наново споруджено (відновлено) такі великі християнські святині, як Успенський собор Києво-Печерської лаври, зруйнований під час окупації в Другу світову війну радянськими диверсантами, як Михайлівський Золотоверхий собор, знищений комуністичною владою у 30-ті роки. Але ці храми дожили до наших часів, достеменно було відомо, якими вони були. Тому стало можливим їх відновити.

На відміну від цих святинь, достеменно не відомо, як виглядала давно зруйнована Десятинна церква. А правила ЮНЕСКО забороняють в такому разі відновлювати зруйновані колись споруди.

Між тим, Московська церква в Україні вирішила вторгнутися і на найсвятіші місця української столиці. Саме тут, на Старокиївській горі, древньому Граді Володимира, й була Десятинна церква. Московити заявили, що готові її «відновити». Заборона на це їх не зупинила. Вони створили так званий «монастир Десятинної церкви», для якого і спорудили спершу невеличку каплицю, яка розрослася до добрячої церкви. Спорудили її абсолютно незаконно, при владі регіоналів.

І ось після такої довгої тяганини в цій історії суд поставив крапку.

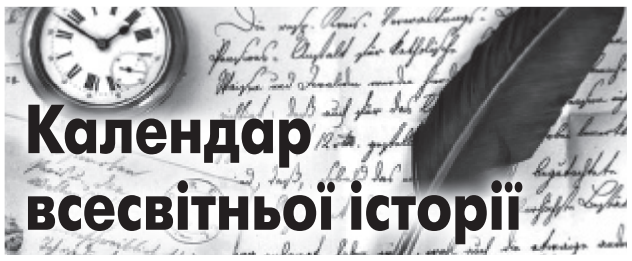

6 жовтня

1927 – у Нью-Йорку компанія «Ворнер Бразерз» представила перший звуковий фільм «Співак джазу».

1975 – київське «Динамо» виграло Суперкубок УЄФА з футболу.

Народився: 1914 – Тур Хеєрдал, норвезький етнограф, археолог, мандрівник, письменник.

7 жовтня

1253 – у Дорогочині короновано короля Русі Данила Романовича Галицького.

1977 – ухвалена третя і остання Конституція СРСР.

Померли: 1747 – Василь Григорович Григорович-Барський, український мандрівник і письменник; 1849 – Едгар Аллан По, американський письменник; 1984 – Валерій Марченко, український дисидент, помер у в'язничній лікарні в Ленінграді

8 жовтня

1596 – підписано Берестейську унію, якою створено Греко-католицьку церкву.

Народився: 1864 – Браніслав Нушич, сербський письменник.

Померли: 1917 – Сергій Васильківський, український живописець; 1938 – Гнат Хоткевич, український письменник.

9 жовтня

1731 – Російська імперія анексувала Казахстан.

Народився: 1904 – Микола Бажан, український письменник.

Помер: 2007 – Анатолій Погрібний, український літературознавець, письменник, критик і публіцист.

10 жовтня

1932 – у Запоріжжі запустили в роботу ДніпроГЕС.

Народилися: 1813 – Джузеппе Верді, італійський композитор; 1861– Фрітьоф Нансен, норвезький полярний дослідник; 1882 – Михайло Бойчук, український художник; 1889 – Михайло Драй-Хмара, український поет.

Помер: 1825 – Дмитро Бортнянський, український композитор.

11 жовтня

1881 – американець Г'юстон Девід запатентував першу фотоплівку.

1931 – у СРСР ухвалено рішення про повну ліквідацію приватної торгівлі.

1944 – СРСР анексував Туву.

12 жовтня

1492 – Христофор Колумб відкрив першу землю в Америці, острів, якому він дав назву «Сан-Сальвадор» (один із Багамських островів). Вважається датою відкриття Америки.

1905 – Норвегія розірвала унію зі Швецією і стала незалежним королівством.

Народилися: 1860 – Софія Тобілевич, українська письменниця; 1937 – Степан Хмара, український політик, правозахисник.

Помер: 1924 – Анатоль Франс, французький письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури 1921 року.

13 жовтня

1884 – Гринвіч в Англії затверджений як місце проходження нульового меридіана.

14 жовтня

1942 – офіційна дата заснування Української Повстанської Армії, сформованої протягом 1942 року із розрізнених повстанських загонів бандерівського крила ОУН.

1964 – Леонід Брежнєв став Генеральним секретарем КПРС, главою СРСР, замінивши Микиту Хрущова.

Народилися: 1940 – Лесь Сердюк, український актор; 1943 – Раїса Кириченко, українська співачка.

15 жовтня

1928 – німецький дирижабль «Граф Цепелін» здійснив перший комерційний рейс через Атлантичний океан.

1964 – уведений у дію найбільший у світі нафтопровід «Дружба», з Сибіру у Європу.

Померли: 1817 – Тадеуш Костюшко, національний герой Польщі; 1833 – Міхал Огінський, польський композитор і політичний діяч; 1959 – убили Степана Бандеру, українського політика, голову проводу ОУН (у 1940 –1959).

16 жовтня

1978 – Іван Павло II, поляк, кардинал Краківський Кароль Войтило, був обраний 264-им Папою Римським.

Народився: 1907 – Петро Григоренко, генерал-майор, український правозахисник.

17 жовтня

1113 – завершено спорудження в Києві Михайлівського Золотоверхого собору.

Народилися: 1814 – Яків Головацький, український поет, письменник; 1936 – Іван Драч, український письменник, громадський діяч.

Помер: 1849 – Фредерік Шопен, видатний польський композитор.

18 жовтня

1918 – утворена республіка Чехословаччина.

1927 – створено англійську інформаційну компанію Бі-Бі-Сі.

1955 – запущено Каховську ГЕС.

Народилися: 1868 – Євгенія Ярошинська, українська письменниця; 1876 – Сергій Єфремов, український державний діяч; 1931 – Вітаутас Ландсбергіс, литовський політик.

Померли: 1931 – Томас Едісон, американський учений; 1941 – Володимир Свідзінський, український поет.

19 жовтня

1918 – Українська Національна Рада, політичний представницький орган українського народу в Австро-Угорській імперії, проголосила Західноукраїнську Народну Республіку.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Віра Устимівна Коцюбинська

22 вересня виповнилося 160 років від дня народження Віри Коцюбинської – громадської діячки, просвітянки, дружини Михайла Коцюбинського.

Віра Коцюбинська (у дівоцтві Дейша) походила зі старовинного дворянського роду з Могилівської губернії. Її мати, Юлія Степанівна Дейша (уроджена Гортинська) у свій час закінчила Смольний інститут шляхетних дівчат, вчителювала, а наприкінці 1850-х вийшла заміж за вдівця з трьома дітьми Устима Дейшу (дворянин, чиновник, надвірний радник, служив у поштовому відомстві). Родина жила деякий час у Могилівській губернії у власному маєтку, а після пожежі переїхала до м. Ржева, де й народилася Віра (1863). Устим Дейша невдовзі помер від раку (1866) і Юлія Степанівна перебралася з усіма дітьми до Чернігова, де вже жили її старші брати, Василь та Олександр, оселилася у невеличкому будинку навпроти братового дому. Блискуча освіта дала можливість зайняти посаду начальниці Чернігівського єпархіального училища, де вона працювала до смерті у 1893 році. Дітей у родині вона ніколи не поділяла на своїх і чужих, всі виховувались рівно, всім дала можливість здобути освіту і посісти гідне місце у суспільстві.

Наймолодша, Віра, закінчила Чернігівську жіночу гімназію, і працювала якийсь час учителькою в єпархіальному училищі. Через деякий час вступила на природниче відділення Бестужевських вищих жіночих курсів у Петербурзі. Вища освіта серед жінок у той час була рідкісним явищем, курсисток набирали дуже мало, але Віра Дейша була однією з них. Навчання у Петербурзі, спілкування з цікавою молоддю, активне громадське життя назавжди посіяло в душу енергійної дівчини бажання бути у вирі подій, працювати на розвиток культури і духовності українського народу. Не забуваймо, що якраз в той час у царській Росії активно розвивався народницький рух, і уся соціально активна молодь так чи інакше брала у ньому участь. Читання забороненої літератури, розповсюдження листівок та прокламацій, таємні молодіжні гуртки з гарячими суперечками з приводу долі країни і народу – і таке гостре відчуття небезпеки – хіба може пройти повз це молода, енергійна людина? Аж ніяк ні.

Повернувшись до Чернігова, Віра Дейша з головою поринає в громадську роботу. Завідуючи громадською бібліотекою й читальнею, вона якраз і має змогу поширювати народницькі ідеї серед молоді, за що й потрапила під негласний нагляд поліції, який врешті завершився у 1893 році арештом.

«Цей суворий домашній арешт, за згадкою мами, був для неї навіть тяжчим, болючішим за ув'язнення в тюрмі. Треба було мужньо охороняти вмираючу матір від турбот, щоб вона не знала, яка доля чекає її улюблену дочку. Віра не відходила від умираючої.

Коли з приміщення єпархіального училища виносили труну з тілом померлої, водночас поліцейські везли у в'язницю Віру, не дозволивши їй навіть провести матір в останню путь.

Не добившись від заарештованої жодних відомостей, чернігівська жандармерія через три місяці відвезла її до Варшави, де вона була ув'язнена в цитаделі, в одиночній камері».

Витримавши всі допити, Віра не зізналась ні в яких протиурядових злочинах, і через півроку була звільнена під заставу на поруки брата Василя Дейші. Перебування під арештом загартувало силу волі цієї дівчини, навчило її стійко витримувати всі негаразди, які згодом незрідка випадали на її долю.

У грудні 1894 року Віра Дейша знайомиться з молодим письменником з Вінниці Михайлом Коцюбинським, а у січні 1896-го стає його дружиною.

З 1898 року Коцюбинські мешкають у Чернігові. Численні родинні клопоти і турботи не позбавляють Віру Устимівну громадської активності. Вона разом з чоловіком брала участь у роботі українського товариства «Громада», громадської бібліотеки, музично-драматичного товариства, комісії з народної освіти, допомагала організувати «Просвіту» й активно працювала в ній.

Її підпис ми бачимо на вітальних адресах від чернігівців грузинському поету Іллі Чавчавадзе (до речі, цей лист написаний українською та французькою мовами, і французький переклад зробила Віра Коцюбинська), українському композитору Миколі Лисенку, актрисі Марії Заньковецькій.

Чернігівці активно писали різні звернення, листи, вимоги до урядових інстанцій і подружжя Коцюбинських завжди їх з готовністю підтримувало.

В. Коцюбинська із задоволенням працювала з молоддю, особливо коли постала у Чернігові «Просвіта». Дітей залучали до виступів у концертах, вечорах, присвячених Т. Шевченку, І. Франку, Л. Глібову. У 1908 році Віра Устимівна готувала постановку дитячої опери М. В. Лисенка «Коза-дереза», навіть їздила на консультацію з цього приводу до композитора. У цій виставі були задіяні і діти Коцюбинських. Михайло Михайлович в цей час перебував на відпочинку у с. Кононівка, і мало не в кожному листі цікавився як посуваються «козині» справи. «Як там з Вами? Чи здорові всі, чи удається тобі «Коза». Дуже жалкую, що я не можу бути на той день в казьоннім саду. Коли б було ближче – поїхав би. Чи наші діти співають у хорі? Опиши мені, як все пройде у Вас».

Віра Устимівна Коцюбинська завжди розуміла важливість виховання національно-свідомої молоді, і необхідність навчання дітей у школі рідною мовою. Недаремно вже у часи УНР саме вона була ініціаторкою створення та й, власне, організаторкою першої в Чернігові української школи, яка згодом стала носити ім'я М. Коцюбинського.

Неоціненною є заслуга В. Коцюбинської у збереженні особистого архіву і творчої спадщини М. Коцюбинського. У 1919 році, виїжджаючи з Чернігова, Віра Устимівна передала архів свого чоловіка на збереження в Чернігівський музей українських старожитностей з проханням не віддавати його поза межі Чернігова. У 1934 році, коли було створено меморіальний музей, всі речі повернулися додому.

Життя В. Коцюбинської обірвалося несподівано – у 1921 році, повертаючись з евакуації, вона захворіла на висипний тиф. Ще змогла доїхати додому, та виснажений організм подолати хворобу вже не зміг. 31 грудня 1921 року її поховали поруч з чоловіком на Болдиній горі у Чернігові.

Чернігівська преса так писала про цю сумну подію:

«29 грудня о 10 год. вечора померла від тифу Віра Устимовна Коцюбинська. Родина, революційні кола і українська громадськість запрошує всіх, хто шанує світлу пам'ять померлої, прийняти участь у громадянських похоронах, які відбудуться на Болдиній горі (Троїцький монастир) 31 грудня о 3-й год. дня. Жалібний похід на кладовище почнеться з дому (вул. Коцюбинського № 3) о 2 год. дня.» (Газета «Красное знамя» від 31. 12. 1921 р.)

Віра Коцюбинська прожила яскраве і цікаве життя. Можливо, воно було не надто довге, але наповнене таким глибоким змістом, такою кипучою діяльністю, якої напевно, вистачило б на кількох людей.

115-річчя написання новели «Intermezzo»

«Від оп. «Сміх»1906 р. до «Intermezzo» 1908 р… на однім кінці – дикий хаос розбитих надій, безсилля, напруги і жаху, на иншім – глубока утома і ясний безжурний спокій піль..Скільки пережито між сими двома крайніми точками. Се важкий шлях життя не тільки письменника, але разом і цілого суспільства, ціла сумна драма, починаючи від розцвіту надій і кінчаючи безсиллєм, утомою, зневірєм…» (О. Грушевський про збірку оповідань М. Коцюбинського «З глибини»).

1909 р. у Львові спільнотою молодих галицьких письменників-модерністів «Молода Муза» було видано збірку новел М. Коцюбинського «З глибини». До збірки увійшли такі твори письменника, як цикл поезій у прозі «З глибини», «Сміх», «Невідомий», «Він іде», «Персона грата», «В дорозі» і, звичайно ж, «Intermezzo». Продовжимо розповідь про цю новелу.

З листовного діалогу між В. Гнатюком і М. Коцюбинським дізнаємося, що творчість Михайла Михайловича привернула неабияку увагу «молодомузівців». Гнатюк навіть висловлює подив: «А звідки у членів нашої «Молодої Музи» така любов до Вас, що як лише де про себе говорять, зараз і Вас між себе втягують; тим часом я не бачу між ними і Вами ніякої ідейної сполуки, а й особиста, мабуть, не дуже велика».

На той час твори М. Коцюбинського уже виходили друком у літературно-науковому журналі «Світ», який видавався згаданою спільнотою. Згодом, зачувши, що письменник прагне видати збірку свої творів, «молодомузівці» звернулися до нього з пропозицією щодо видання збірки. Про такий інтерес за творами знаних письменників згадує учасник гуртка, літературознавець і літератор М. Рудницький: «Молодомузівці шукали за письменниками, що своїм прізвищем могли зміцнити авторитет того молодечого гуртка, що пробував у своїй наївності протиставлятись авторитетові такого великого знавця літератури, і такого прогресивного письменника, як Франко».

Коли було отримано згоду і надійшли рукописи від М. Коцюбинського, це стало справжньою подією для учасників гуртка. Звісно, для тодішнього західноукраїнського читача були дещо не зрозумілі реалії царської Росії, описані в деяких творах, що увійшли до збірки.

«Та була у збірці Коцюбинського одна новела, – пише у спогадах про письменника М. Рудницький, – для розуміння якої не треба було знати нічого про умови, серед яких жив автор, ні про матеріал, що ввійшов у сюжет новели. Це було «Інтермеццо». Виринула ціла низка питань: «Невже ж це справжня новела? Коли ж це не новела, то що воно таке? Поема прозою? Як можна до поеми прозою вплітати такі мотиви, як сцена з селянином?

При цьому усі погоджувались на одне: це щось зовсім нове в нашій літературі. […] твір наскрізь оригінальний, одноцільний і справляє враження симфонії».

З часу написання новели М. Коцюбинського «Intermezzo» минуло понад століття. Вона неодноразово публікувалася у виданнях творів письменника різних років та була перекладена багатьма мовами світу. Вражала читачів різних поколінь і надихала митців на створення за її мотивами творів образотворчого мистецтва, театральних вистав і кіносценаріїв.

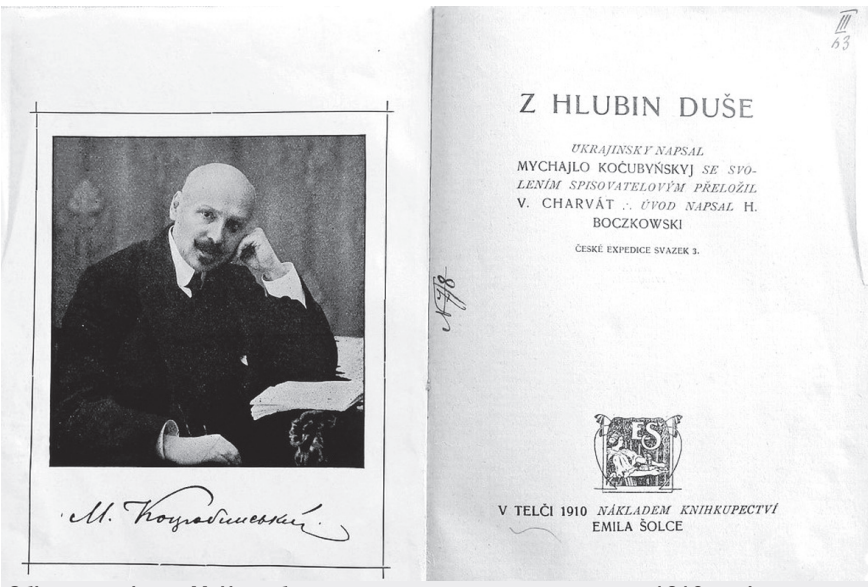

Збірка оповідань М. Коцюбинського, видана чеською мовою у 1910 році, переклад В. Харват. Тут теж є новела «Intermezzo»

«А далі було море…»

Неодноразово Михайло Коцюбинський бував на морі: в Криму під час роботи у філоксерній комісії, на острові Капрі в Італії. Багато листівок із морськими пейзажами надсилав додому і був дуже вражений морськими пейзажами. А ще Михайло Коцюбинський в багатьох своїх творах описував море – хвилююче, живе, неповторне…

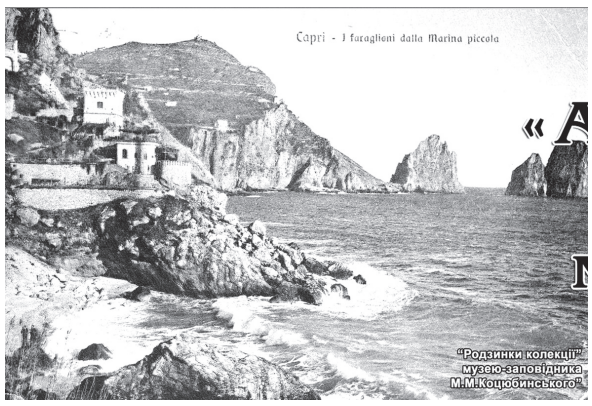

В оповіданні «В путах шайтана» великої уваги заслуговують описи кримської природи і моря: «А далі було море. Блакитне, сліпучо-блакитне, як кримське небо, воно мліло у спеці літнього дня, дихало млою і, делікатними тонами зливаючись з далеким небосклоном, чарувало й вабило у свою чисту, теплу й радісну блакить…»

Морські пейзажі захоплюють читача, вражають його, море присутнє в кожному моменті оповіді, і його можна трактувати як ще одного персонажа твору: «З правого боку горбатою тінню ліг в море Аю-Даг і, мов спраглий у спеку звір, припав до води… Рівний, гарячий, мов з велетенської печі, дух йде від землі, з неба, з моря, од сірих кам'яних громад Яйли…

Очі її, як і думка, блукають десь по далекому, безкрайому морю. А воно невинне і чисте, як дівчина, в сліпучо-блакитних шатах, з низкою перлів-піни на шиї, радісно осміхається до берега і пеститься, і тулиться до нього, немов кохаюча істота. Далеко од берега грає в морі табун веселих дельфінів: чорні потвори, мов виводок чортів, виплигують з глибини, перекидаються в повітрі, стрімголов пірнають в море і знов виринають, щоб наново розпочати веселі ігрища».

Такий показ природи, її мінливої краси, а також прагнення передати почуття героїв, їх внутрішній світ і переживання в уривчастих штрихах, але водночас в нерозривній єдності є притаманними для літератури імпресіонізму, одним з перших українських представників якої є М. Коцюбинський

Батурин — гетьманська столиця

Онлайн-виставки заповідника

Це ще один спосіб взаємодії з цільовою аудиторією заповідника «Гетьманська столиця».

В умовах військового протистояння росії історики Національного заповідника «Гетьманська столиця» обрали варіант презентації широкому загалу експонатів, оригінальних документів та археологічних знахідок в онлайн-форматі. У даному випадку найбільш актуальним є формат саме онлайн-виставок.

Перший проєкт онлайн-виставки ми підготували у 2022 році до відзначення 350-ої річниці від дня народження Пилипа Орлика.

Метою стало бажання розкрити роль Пилипа Орлика у формуванні української нації та створенні незалежної держави. Для істориків заповідника стало важливим розкрити досліджені факти років його життя в Батурині, а також привернути увагу до археологічних досліджень садиби Орлика в Батурині та популяризувати важливу роботу Національного заповідника «Гетьманська столиця». Адже колектив заповідника при підтримці державних політичних діячів, провідних істориків, художників та меценатів, з 2002 року працює над формуванням фондової колекції основу для якої нам надали археологічні дослідження садиби Пилип Орлика в Батурині, які проводяться з 2017 року. У ході досліджень виявлено фрагмент кахлі з гербом Пилипа Орлика, яка дає нам підтвердження того, що це єдина відома садиба Пилипа Орлика, яка знаходилась саме в Батурині.

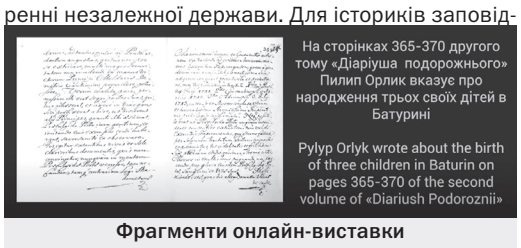

Фрагменти онлайн-виставки «Пилип Орлик. Шлях гетьмана. Батурин». 2022 р.

Ідею створення виставки підтримала президентка Українського Національного музею у Чикаго Лідія Ткачук, яка погодилась на представлення проєкту у стінах музейного закладу 28 липня 2022 року, до дня Української Державності. Таким чином стало можливим охопити значно більшу аудиторію не тільки в Україні, а й за кордоном.

Онлайн-виставка складається з трьох тематичних розділів, в основу яких лягли документальні свідчення, основні археологічні знахідки та живописні картини сучасних українських художників.

Перший розділ представляє документальну спадщину, яка підтверджує перебування Пилипа Орлика в Батурині через призму документів, які зберігаються в архівах України, Франції, Швеції, російської федерації.

У рамках цього просвітницького проєкту, кожен зможе поринути в атмосферу археологічних досліджень Батурина – гетьманської столиці. Адже другий розділ ілюструє їх колосальний результат, ініціатором цих досліджень став заповідник «Гетьманська столиця».

Третій розділ, через художні роботи українських художників, виконані на замовлення Національного заповідника «Гетьманська столиця», розкриває образ Пилипа Орлика.

Концепцію онлайн-виставки «Пилип Орлик. Шлях гетьмана. Батурин» підготували історики заповідника: Наталія Реброва, Любов Кіяшко, Наталія Саєнко, Наталія Дробязко. Професійну зйомку та монтаж забезпечили фахівці з Чернігова: Дмитро та Олександр Фальчевські.

Локації для зйомок було обрано на території відтвореної Цитаделі Батуринської фортеці. І не випадково, адже понад 300 років тому, без сумніву, саме з цим місцем була поєднана політична діяльність Пилипа Орлика як генерального писаря в уряді гетьмана Івана Мазепи. Тут зароджувалися ідеї написання першої Конституції України.

Фрагменти онлайн-виставки «Герої нескореної України». 2022 р.

Онлайн-виставка отримала схвальні відгуки від наших чиказьких колег, української й американської громади, яка мала нагоду познайомитися з нею. «*У той час, коли дикий московит не знає слова культура, музейники України вирушають у світову мандрівку із своїм проєктом державотворення, щоб відкрити світові Пилипа Орлика. Ми вітаємо подвижницьку роботу музейників та директорки Наталії Ребрової, які в умовах російської агресії продовжують досліджувати державотворчі процеси та історію України*».

На YouTube каналі заповідника онлайн-виставку було представлено 19 серпня 2022 року. Інформативне 20 хвилинне відео дозволяє зануритися у світ легендарної особистості українського державотворення Пилипа Орлика.

Шляхом підготовки даної виставки ми вшанували наших історичних героїв, які боролися за самостійність і незалежність України. На даний час, в умовах протистояння російській агресії наш обов'язок пам'ятати та вшановувати імена наших захисників. Тож до Дня пам'яті захисників України 29 серпня у 2022 році колектив заповідника підготував онлайн-виставку, мета якої – гідно вшанувати пам'ять загиблих земляків, героїв Батуринської ОТГ.

Онлайн-виставка «Герої нескореної України» вміщує фото загиблих, коротку біографію, з акцентом на фактажі обставин загибелі героїв, а також спогади рідних та близьких Олександра Ровного, Ігора Кушніренка, Руслана Сергієнка, Григорія Ситника. Вічна Слава і Пам'ять нашим Героям!

Концепцію та сценарій онлайн-виставки підготували історики заповідника: Наталія Реброва, Любов Кіяшко, Руслана Огієвська, Наталія Сердюк та Наталія Сушко. Онлайн-виставка стала меморіалом слави у онлайн форматі.

Виставку спершу було представлено в міському Будинку культури для жителів Батуринської ОТГ та рідних загиблих героїв і одночасно викладено на YouTube канал заповідника.

Станом на серпень 2023 року онлайн-виставки спільно отримали 1960 переглядів та продовжують привертати увагу шанувальників історичної минувшини та справжніх патріотів України.

Ці дві онлайн-виставки стали можливістю привернути ще більше уваги до втрат, яких зазнала наша культура, мистецтво, держава протягом тисячоліть.

Наталія СУШКО

Микита Дяченко і нацистська окупація Батурина

З огляду на сьогоднішні трагічні події в Україні, самі собою напрошуються паралелі і порівняння про політику окупаційних адміністрацій на нашій багатостраждальній Чернігівщині. Друга світова війна прокотилася своїм вогняним котком і по Батуринському (нині – у складі Ніжинського) району. Батуринський район був під нацистською окупацією два роки – з 9 вересня 1941 р. до 6 вересня 1943 р.

У фондовій збірці Національного заповідника «Гетьманська столиця» зберігається родинний архів колишніх сторожів садиби Кочубеїв – Дяченків. Збереглися цікаві документи часів нацистської окупації Батурина.

Микита Дмитрович Дяченко до Другої світової війни був вчителем Батуринської школи. Судячи з документів, (що підтверджується і спогадами старожилів), 1941/1942 навчальний рік було втрачено, навчальний процес в школі був на паузі. Влітку 1941 р. частину учителів чоловічої статі було мобілізовано до Червоної Армії.

Один з документів з архіву – «Автобіографія Дяченка Микити Дмитровича» від 20 грудня 1941 р. свідчить про те, що нова влада збирала відомості про вчителів і розглядала їх на благонадійність з точки зору окупаційної влади. Судячи з підпису під автобіографією, за вчителя повинні були поручитися 5 односельців із вказівкою особистих даних про те, що «відомості, записані в автобіографії вірні, нічого не затаєно, за політичну благонадійність даємо поруку».

Іншим документом без назви (схоже на повідомлення чи запрошення) доводять до відома (мовою оригіналу): «Пану Дяченку Микиті Дмитровичу. Батуринський відділ освіти призначає Вас на посаду вчителя Батуринської школи з 5 серпня 1942 року і пропонує негайно приступити до виконання своїх обов'язків. Інспектор Освіти підпис /Білий/». У лівому верхньому куті документа чорнильний кутовий штемпель: «Rayon verwaltung Baturin. Батуринська районна управа». Мова діловодства, як бачимо, українська, а реквізити штемпеля продубльовано німецькою.

Тобто, судячи з усього, Микита Дяченко таки був визнаним новою владою «благонадійним» і був прийнятий на посаду вчителя Батуринської школи. На жаль, невідомо, який предмет він викладав у роки окупації.

Також ілюструють добу окупації німецькі поштові листівки, які, вочевидь, були в обігу на території окупованої України (Батуринщини) без марок і конвертів. 2 однакові листівки без ілюстрацій, написані нашвидкуруч олівцем жіночим почерком, є особистою перепискою. Відкрита поштова листівка приймалася для пересилки на окупованих територіях для солдатів, офіцерів і службовців нацистських військ безкоштовно. Великими літерами надруковано Feldpost (польова пошта). Внизу дрібним шрифтом цитата із промови А. Гітлера (буквально, Фюрера) 03.10.1941 р. «Was die Front optert das kann uberhaupt durch nichts vergollen werden. Aber auch das was die Heimat opter mub vor der Geschichte dere nst besiehen konnen» («Той, що обирає фронт, взагалі нічим не може бути зганьбленим. Він також повинен бути спроможним побачити, для чого служить Батьківщина перед історією». Прикметною ознакою написів є притаманні для тоталітарних режимів риси – пропагандистські цитати «вождів», демонстрація манії величі тирана з одного боку і вимагання жертовності заради Батьківщини/тирана – з іншого.

Діти та вчителі Батуринської середньої школи. Фото 1940 р. з фондової колекції заповідника «Гетьманська столиця»

Як бачимо, окупаційні режими дуже подібні один до одного: знищення цвіту титульної нації, всіх патріотів, хто може чинити спротив, тортури, визиск, насильницьке насаджування мови окупанта, релігії, ідеології, поглядів. Але проаналізувавши невеликий за об'ємом, але такий промовистий архів Микити Дяченка, можна зробити висновок, що навіть німецькі нацисти не знущалися над мирними українцями аж так страшно, як новітні «визволителі» – рашисти у війні, яка триває!

Наталія СЕРДЮК

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Колектив Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» висловлює щиру подяку Міністерству іноземних справ Німеччини, Центру допомоги мистецтв України, волонтерці, професіоналу Ірині Нікіфоровій за надану чергову допомогу нашому закладу у справі збереження культурної спадщини. Ми отримали, такі необхідні в сучасних умовах, речі та матеріали: зарядну станцію, павербанк, металеві бокси, термогігрометри, безкислотні конверти, сучасні пакувальні матеріали та багато іншого. Ваша систематична підтримка є надважливою для нас!

* * *

Співпраця з Національним ботанічним садом імені М.М. Гришка забезпечує професійний догляд за віковими дубами – найціннішими деревами нашого парку «Кочубеївський».

Висловлюємо щиру подяку фахівцям Національного ботанічного саду Івану Кушніру та Віталію Льодку, які допомогли нам здійснити комплекс заходів з оздоровлення, що дозволить зберегти ці унікальні вікові пам'ятки природи!

* * *

Онлайн-екскурсія палацом Кирила Розумовського, проведена істориками заповідника Альоною Грабовець, Анастасією Нікітіною, Наталією Сушко, викликала захоплення наших іноземних екскурсантів: «Це фантастично, що маємо можливість відвідати історичне та важливе місце нашого пращура!» Виявляється, нашою онлайн-послугою скористалася родина нащадків гетьмана Кирила Розумовського – пан Грегор Фабре (Grégoire Fabre) з дружиною.

Чекаємо в гості кожного з вас – офлайн та онлайн. Кордони та відстань – не завада для пізнання!

* * *

На черговому занятті історичного гуртка заповідника його вихованці познайомилися з мистецтвом створення традиційних жіночих головних уборів Чернігівщини XIX–XX століття. На майстер-класі діти із задоволенням виготовили елементи дівочих вінків – барвисті вощані квіти.

Рід Полторацьких: козаки, митці, лікарі

Дискусії щодо подальшої долі однієї зі старих будівель у Чернігові – будинку Полторацьких – спалахнули з новою силою, коли цей будинок був виставлений на аукціон. Побачимо його біля готелю «Градецький». Перспективи щодо збереження старовинної споруди поки що виглядають примарними, і край історії цього будинку та пов'язаної з ним родини може покласти ківш екскаватора…

Родина з козацьким корінням

Вивченням історії роду Полторацьких займалися чернігівські дослідники Сергій Черняков і Галина Середенко. З їхніх розвідок стає зрозуміло, що ця родина має давнє козацьке коріння, яке прослідковується до славетних козацьких полковників Семена Палія (справжнє прізвище – Гурко) та його зятя Антона Танського. Ці особи внесли значний вклад в історію України на межі XVII – XVIII століть.

Герб родини

А безпосереднім засновником роду став бунчуковий товариш (представник козацької старшини високого рангу) Іван Федорович Полторацький, згадка про якого міститься у «Малоросійському родословнику» історика та археографа Вадима Модзалевського. Відомим представником роду Полторацьких був золотий баритон XVIII століття – співак, музикант і педагог із сотенного містечка Сосниці, що адміністративно належало до Чернігівського козацького полку. Мова про Марка Федоровича Полторацького.

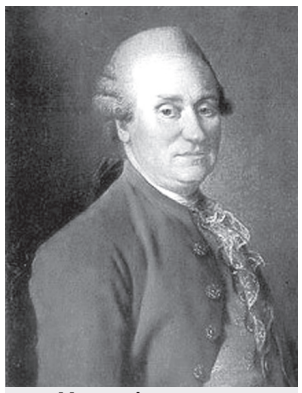

Марко Федорович Полторацький

Ще в юні роки його музичні здібності оцінив фаворит російської імператриці Єлизавети Петрівни граф Олексій Розумовський. За його протекцією Марко перебрався до Санкт-Петербурга, де очолював придворні хорові колективи, а пізніше отримав дворянське звання та чин дійсного статського радника. Учнями Полторацького були відомі українські композитори Дмитро Бортнянський та Максим Березовський.

Лікарська династія Полторацьких

А зараз перенесемося у другу половину XIX століття та згадаємо ту гілку роду Полторацьких, яка була власницею згаданого вище будинку. Їхнє життя пов'язане з медичною справою. Павло Петрович Полторацький був родом із села Гірськ Городнянського повіту Чернігівської губернії (зараз належить до Сновської територіальної громади Корюківського району та потерпає від постійних російських обстрілів). Він з'явився на світ у 1869 році в родині дрібного поміщика. Молодий чоловік закінчив московський Лазаревський інститут східних мов. Цей напрям передбачав роботу в дипломатичних місіях міністерства закордонних справ російської імперії десь на Близькому Сході чи в азійських країнах. Утім Павло раптом відмовляється від перспектив дипломатичної роботи. Батьки були проти. Відносини у родині зіпсувалися і через зв'язок молодого чоловіка з дівчиною Олександрою, котра була покоївкою його матері. Тільки після народження сина, якого на честь діда назвали Петром, відносини в родині вдалося відновити.

Павло Полторацький обирає медичний шлях і досягає на ньому значних успіхів. Ще під час навчання на медичному факультеті Київського університету Св. Володимира він спільно з професором Сапежком безкоштовно лікує бідних жителів київського Подолу. По завершенні навчання Павло Петрович працює лікарем спочатку в містечку Сновську, а 1915 року переїздить до Чернігова. Він працює у різних лікувальних закладах міста, здобуває визнання як досвідчений фахівець, чуйний до потреб своїх пацієнтів, котрий не відмовлявся лікувати нужденних безкоштовно. Був і військовим лікарем під час російсько-японської війни 1904 – 1905 років.

Після більшовицької революції 1917 року лікар Полторацький залишився у Чернігові. Цікаво, що як фахівця його запросили до складу експертної комісії, коли представники атеїстичної радянської влади вирішили ексгумувати мощі святителя Феодосія Чернігівського.

Життя лікаря обірвалося трагічно – він загинув під час бомбардувань Чернігова гітлерівськими люфтваффе у серпні 1941 року. Павла Петровича поховали на Петропавлівському кладовищі, яке відоме чернігівцям під назвою «Старе руське». Поряд з ним похована і дружина Олександра Миронівна, яка пережила чоловіка на 13 років.

Син Полторацьких Петро присвятив своє коротке життя медицині – став педіатром, був головним лікарем лікарні у Городні і помер у 1931 році, заразившись дифтерією у місті Бобровиці. Невістка Ольга Олексіївна теж була медиком, після Другої світової війни керувала міським відділом охорони здоров'я у Чернігові, а пізніше переїхала до Києва, де очолила терапевтичне відділення шпиталю для інвалідів війни. Жінка померла у 1964 році.

Онук Полторацьких Ростислав під час Другої світової був санітаром у військових шпиталях, а пізніше став кандидатом медичних наук, працював головним невропатологом Київського військового округу. Ростислав Петрович підтримував дружні зв'язки з чернігівським краєзнавцем та охоронцем археологічної спадщини Андрієм Карнабідою. Зокрема, у листуванні просив його зберегти пам'ять про родину Полторацьких.

Гортаємо сторінки історії будинку

Дерев'яний будинок у Чернігові, в якому жила родина, був споруджений орієнтовно у 1877 – 878 роках на тодішній вулиці Шосейній (зараз – проспект Миру). Дані про його власників до початку XX століття відсутні. Відомо, що родина Полторацьких проживала у цьому будинку починаючи з 1915 року (за іншими даними, з 1919-го), тобто коли глава сімейства Павло Петрович припинив лікувальну практику у Сновську та переїхав до Чернігова.

Цікаво, що Павло Петрович мав дружні стосунки з представниками місцевої інтелігенції: художниками Михайлом Жуком та Іваном Рашевським, громадськими діячами Іллею Шрагом та Аркадієм Верзиловим. Відвідувачами його будинку були і колеги: земські лікарі Дехан, Ковальський, Маслов, Розенель. Пізніше будинок Полторацьких став місцем зібрань заядлих мисливців, у яких, зокрема, брали участь такі діячі епохи «розстріляного відродження», як Микола Хвильовий, Олесь Досвітній, Микола Вороний.

У 1948 році будинок Полторацьких перейшов у власність Українського товариства мисливців і рибалок. Краєзнавець та архітектор Андрій Карнабіда характеризував стан будинку як хороший і такий, що є оригінальним зразком житлової архітектури Чернігова XIX століття. Тоді він мав вишукане різьблення на карнизах та дверях, кований металевий візерунок на ґанку, з боку двору – веранду з різьбленими колонками. Будинок Полторацьких мав і пишний сад, який було знищено в ході інтенсивної навколишньої житлової забудови.

Занепад будівлі розпочався у 70-х роках минулого століття: вона постраждала від вандалів, а на початку 90-х тут сталася пожежа. За порятунок будинку Полторацьких боролися Андрій Карнабід та інші дослідники-краєзнавці. Вони неодноразово пропонували присвоїти будівлі статус пам'ятки архітектури та внести її до реєстру пам'яток місцевого значення. Певний час будинок орендувала місцева організація Союзу українок, розглядалося питання про створення у ньому музею Софії Русової та загального відновлення будівлі. Прикро, але цього не сталося.

Майбутнє будинку – питання з багатьма невідомими

Перша спроба продажу будинку Полторацьких була здійснена у 2016 році. Це рішення розглядала Чернігівська міська рада, але його заблокувала активна позиція представників громадськості та профільних комісій міськради. До питання повернулися за сім років, відбувся аукціон, але переможець торгів відмовився сплачувати кошти за старовинну будівлю в центрі Чернігова. Не будемо вдаватися у подробиці справи, оскільки тут варто звернути увагу на морально-етичну сторону. На жаль, проблема зникнення історичної забудови Чернігова викликає занепокоєння вже багато років. Варто пригадати хоча би втрачений будинок художника Івана Рашевського. І таких прикладів у місті набереться чимало. Чомусь, незважаючи на велику кількість захисників історичних пам'яток у нашому обласному центрі, ніхто не зміг донести представникам міської влади ідею про важливість збереження будинку Полторацьких і надання йому статусу пам'ятки.

Що ж робити у такій ситуації? Звісно, в умовах війни дехто може дорікнути автору публікації щодо актуальності питання – мовляв, люди взагалі залишилися без даху над головою в результаті воєнних дій, а в центрі Чернігова стоять будинки без вікон і дахів унаслідок ворожого ракетного удару 19 серпня 2023 року. Це цілком слушно, але не варто забувати, що саме наявність збережених історичних пам'яток сприяє туристичній привабливості нашого міста. Тому варто враховувати перспективи та докладати всі зусилля для збереження унікальних зразків архітектурної житлової забудови, щоб наше місто не втратило своє індивідуальне обличчя.

Андрій ПОДВЕРБНИЙ
За матеріалами досліджень С. Чернякова та Г. Середенко.
Сайт 0462, 10.09.2023

Календар жовтня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Русових видала щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2023 рік». Укладачі: Л. Студьонова, І. Каганова. Відп. за вип. І. Аліференко. Друкуємо жовтневу частину календаря.

5 – народилася Лариса Юхимівна Ткач (1948), поетеса, член Літературної спілки «Чернігів», лауреатка літературних премій імені М. Коцюбинського та Л. Глібова. Народилася в с. Сиволож Борзнянського р-ну (нині Ніжинського р-ну).

6 – в с. Нова Басань Бобровицького р-ну (нині Ніжинського р-ну) народився Сергій Степанович Дяченко (1898–1992), мікробіолог, вірусолог, інфекціоніст, історик мікробіології, доктор медичних наук, професор заслужений діяч науки України.

10 – народився Іван Михайлович Жовнер (1938–2009), заступник директора з наукової роботи (травень 1982 р. – березень 1994 р.) дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН України (ст. Крути Ніжинського р-ну). Здійснив вагомий внесок у справу збереження, популяції ніжинського огірка.

15 – на хут. Теребень неподалік с. Землянка Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Сумської обл.) народилася Пелагея Яківна Литвинова-Бартош (1833 – 1904), дослідниця-етнограф. Проживала в с. Землянка. Там її поховали на цвинтарі Покровської церкви.

25 – народився Гліб Іванович Успенський (1843 – 1902), письменник, народник. З 1856 до 1861 р. навчався у Чернігівській чоловічій гімназії. У 1862–1865 рр. та 1870 і 1891 рр. приїздив до Чернігова, де жила його сестра, а син Олександр перебував на засланні. У місті, на вулиці Княжій, 20а, зберігався будинок родини Успенських, пошкоджений російською авіацією в лютому 2022 р. Письменник присвятив Чернігову нариси та оповідання.

26 – на Глухівщині народився Дмитро Васильович Маркович (1848 – 1920), письменник, правознавець, державний і громадський діяч, у 1919 р. обіймав посаду міністра юстиції УНР. Навчався в Новгород-Сіверській гімназії. Племінник О. В. Марковича.

27 – в с. Блистова Менського р-ну (нині Корюківського р-ну) народився Терентій Савич Корінь (1883 – 1931), український борець, важкоатлет, визнаний у світі богатир феноменальної сили. У 1906 р. став чемпіоном світу з класичної боротьби. У селі збереглася хата Т. С. Кореня. На честь богатиря у Чернігові та Блистові названі вулиці.

Фото з обласного архіву

У Державному архіві Чернігівської області багате зібрання фотодокументів. Наша газета «Світ-інфо» давно співпрацює з цим закладом, де зберігаються всі номери газети за понад 11 років її виходу. Архів запропонував нашій газеті для публікації деякі фото з життя області. Ми вже надрукували кілька. Ось ще деякі фото.

Виставка, присвячена Олександру Довженку, організована бібліотекою ім. О.Довженка. м. Чернігів. Автор фотографії Аврамчик. Дата зйомки січень 1959 року.

Островерхова Ірина, Катеринчук Світлана, Романько Олена – садоводи обласної станції юних натуралістів, учасниці Всесоюзної сільськогосподарської виставки. м. Чернігів. Автор фотографії невідомий. Дата зйомки 1954 рік.

Учасників Всесоюзної сільськогосподарської виставки. м. Чернігів. Автор фотографії невідомий. Дата зйомки. 1954 рік.

До кінця року мають запрацювати ЦНАПи ще у 17 громадах

На Чернігівщині мережа Центрів надання адміністративних послуг налічує 40 таких установ, зокрема по 12 – у Чернігівському та Ніжинському районах, 8 – у Прилуцькому, 5 – у Корюківському та 3 – у Новгород-Сіверському. Ще 17 ЦНАПів мають запрацювати до кінця року. У жовтні заплановано відкриття ЦНАПу в Гончарівській громаді, у листопаді – в Малодівицькій та Яблунівській, у грудні – Добрянській, Київській, Киселівській, Комарівській, Любецькій, Мринській, Новобасанській, Олишівській, Понорницькій, Седнівській, Сухополов'янській, Талалаївській сільській та Тупичівській.

У кожній зі згаданих громад готуються до відкриття центрів (від розв'язання організаційних моментів до проведення ремонтних робіт та забезпечення технікою/меблями). Дві громади – Новобасанська та Добрянська – для ремонтів приміщень залучили субвенцію з державного бюджету.

Відкриття ЦНАП спростить доступ громадян до отримання необхідних послуг. Потрібно використати всі можливості, в тому числі й ті, що пропонують міжнародні партнери,

Так, суттєву допомогу надає Проєкт PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні». За участі експертів цієї ініціативи цьогоріч відкрились центри у Деснянській та Ладанській ТГ. Проєкт продовжує супроводжувати інституційне створення ЦНАПів ще в трьох громадах: Добрянській, Лосинівській та Седнівській.

Крім того, в межах Проєкту шістьом громадам, де ще не утворені ЦНАПи, для надання адміністративних послуг передано техніку (комп'ютери, ноутбуки, багатофункціональні пристрої). Такою можливістю скористалися Добрянська, Київська, Комарівська, Новобасанська, Понорницька та Седнівська ТГ.

Вісті з Ніжина

28 вересня відбулося чергове засідання 33-ї сесії Ніжинської міської ради. Депутати ухвалили низку рішень. Зокрема, внесли зміни до місцевих програм та до місцевого бюджету, що дало змогу виділити додаткові кошти: на потреби Збройних Сил України, облаштування укриттів, безкоштовне харчування дітей у закладах освіти, на захищені статті видатків та інші потреби.

Виділили додаткові кошти на «Міську цільову програму «Турбота» для виплати матеріальної допомоги сім'ям загиблих військовослужбовців Збройних Сил України, Національної гвардії України, територіальної оборони Ніжинської громади. Раніше родини отримували щороку 10 тис. грн, тепер виплата збільшилася до 15 тис. грн.

Прийняли у комунальну власність гуртожиток Ніжинського УТОС. Боротьба за покращення умов життя людей з порушення зору, що проживають у приміщенні гуртожитку, триває не один рік. Мешканці звернулися про допомогу до міської влади. Тож аби мати змогу проводити будь-які ремонтно-будівельні роботи в приміщенні будівлі, коштом місцевого бюджету, гуртожиток було взято на баланс НМР.

У Чернігові триває відновлення 82 будинків, пошкоджених ракетним ударом 19 серпня

19 серпня 2023 року внаслідок ракетного удару, здійсненого російською федерацією по центру Чернігова, було пошкоджено, в тому числі, 82 багатоквартирних житлових будинки. Невідкладно було проведено обстеження, визначено масштаби руйнувань та прийняті рішення, які дозволили розпочати відновлювальні роботи.

У 34 будинках управитель – КП «Новозаводське», у 45 – «Деснянське» та ще в трьох — ОСББ.

Суттєві пошкодження були завдані покрівлям шести багатоквартирних будинків за адресами:

просп. Миру, 21; вул. Шевченка, 9 та 11; вул. Гетьмана Полуботка, 4 та 10; вул. П'ятницька, 3.

Для їх відновлення необхідно виконати капітальні роботи, які вже розпочаті. Зараз замінюються дерев'яні конструкції. Також спеціальними розчинами проводиться вогнебіозахист деревини конструктивних елементів. Далі ці покрівлі накриватимуть металочерепицею.

Поточний ремонт будинків. У багатоповерхівках, в яких ведеться поточний ремонт, управителі вже майже відновили покрівлі. Зараз ведеться скління та заміна вікон у місцях загального користування. Закрити периметр будинків та завершити основні роботи планується до початку опалювального сезону, щоб дати тепло в житло.

Фінансування відновлювальних робіт . Усі витрати на аварійно-відновлювальні роботи в пошкоджених будинках фінансуються коштом бюджету Чернігівської міської територіальної громади. Для реконструкції зруйнованих дахів у шести зазначених будинках передбачено понад 21,2 млн грн – сюди входить технічне обстеження, проєктна документація та, власне, відновлювальні роботи.

Щодо поточних ремонтів, то на придбання матеріалів для їх проведення у понад 70 будинків передбачено близько 3,7 млн грн. Поточні ремонти виконуються силами комунальних підприємств, які їх обслуговують.

Впровадження електронного квитка: міські автобуси обладнують валідаторами

У громадському транспорті Чернігова триває процес впровадження електронного квитка. На окремих міських автобусних маршрутах вже працюють машини зі стаціонарними валідаторами. Це означає, що в автобусах, відсутні кондуктори. Вхід в автобус для оплати проїзду готівкою здійснюється через передні двері. Оплата – у водія або помічника водія. Оплата транспортною чи банківською карткою відбувається шляхом прикладання картки чи пристрою з технологією NFC до стаціонарного валідатора. Факт оплати проїзду контролери перевірятимуть шляхом прикладання картки, з якою була здійснена оплата, до спеціального пристрою. Відповідальність за оплату за проїзд несе саме пасажир.

Нагородили лауреатів обласних премій імені Софії Русової та Георгія Вороного

Напередодні професійного свята кращим освітянам Чернігівщини вручили обласні премії імені видатних земляків, педагогів, вчених Софії Русової та Георгія Вороного. Нагородження лауреатів відбулось в Чернігівському історичному музеї імені В.В. Тарновського.

153 учні навчальних закладів Чернігівщини стали переможцями всеукраїнських учнівських олімпіад, 94 – нагороджені дипломами за підсумками другого етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, 7 учасників вибороли перемогу у фінальному етапі XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, 3 учні стали переможцями фінального етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. Серед студентів та учнів навчальних закладів області є стипендіати Президента України та Кабінету Міністрів України. Крім того, серед досягнень студентської молоді перемоги на всеукраїнських конкурсах з природничих, технічних і гуманітарних наук та Всеукраїнській олімпіаді з навчальних дисциплін.

З 2007 року премію Софії Русової отримали 290 найкращих педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти, а премію Георгія Вороного – 60 науково-педагогічних працівників закладів вищої та фахової перед вищої освіти області.

Нині обласною Премією імені Софії Русової відзначені:

ВАСЮК Ганна Федорівна, учителька української мови і літератури Корюківського ліцею № 2;

ДЕМ'ЯНЕНКО Інна Віталіївна, учителька початкових класів Борзнянської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Христини Алчевської;

ДЖУМАН Тетяна Миколаївна, учителька фізичної культури Чернігівської загальноосвітньої школи № 35;

ДМИТРІЄВСЬКА Тетяна Іванівна, учителька математики та фізики Валківської загальноосвітньої школи Сухополов'янської сільської ради;

ІВАНЬКО Олеся Миколаївна, учителька української мови і літератури Бахмацького ліцею № 1;

КОСТЮЧЕНКО Ніна Василівна, учителька початкових класів Деснянського ліцею Деснянської селищної ради;

КРИШТОП Тетяна Володимирівна, методистка «Центру дитячої та юнацької творчості» Семенівської міської ради;

ЛАБУЗЬКО Світлана Миколаївна, учителька історії та правознавства Безуглівського ліцею Талалаївської сільської ради Ніжинського району;

НАЗАРЕНКО Юлія Олексіївна, заступник директора Сокиринського професійного аграрного ліцею;

НЕБРАТ Наталія Валеріївна, учителька української мови і літератури Комунального закладу «Варвинський ліцей № 2»;

НЕСТЕРУК Оксана Олексіївна, керівниця Березнянського ліцею;

ПОВОДИРЕНКО Валентина Миколаївна, заступник директора Ніжинської школи № 7;

ПОТОЦЬКА Світлана Олександрівна, методист комунального закладу «Чернігівський обласний науковий ліцей»;

РОГАЛЬОВА Олена Геннадіївна, директор Прилуцького ліцею № 1 ім. Георгія Вороного;

САВЧЕНКО Наталія Миколаївна, учителька біології, екології, основ здоров'я, трудового навчання Дмитрівського ліцею Дмитрівської селищної ради;

СТЕПОВИК Петро Миколайович, директор «Центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді»;

СЮТІКОВА Олена Вадимівна, завідувачка Чернігівського дошкільного навчального закладу № 32 «Веселка»;

ЧМИГАЛЬОВА Альбіна Салімівна, учителька основ здоров'я Новгород-Сіверського ліцею № 1;

ЧУГАЙ Наталія Валеріївна, учителька інформатики Комунального закладу «Городнянський ліцей № 2»;

ШПАК Микола Миколайович, директор Михайло-Коцюбинського ліцею.

Щорічною обласною Премією імені Георгія Вороного відзначені:

АНІЩЕНКО Вікторія Олександрівна, професор Академії Державної пенітенціарної служби;

БОНДАРЕНКО Юрій Іванович, завідувач кафедри Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

ЛІЛІК Ольга Олександрівна, професор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

ПРИСТУПА Анатолій Леонідович, завідувач кафедри Національного університету «Чернігівська політехніка»;

ШАТКОВСЬКА Алла Юріївна, викладачка соціально-економічних дисциплін комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка».

Повідомляє Служба безпеки України

СБУ викрила російського інформатора, який збирав розвіддані про українські війська та критичну інфраструктуру на кордоні з рф

Контррозвідка Служби безпеки затримала на Чернігівщині інформатора спецслужб рф, який збирав розвіддані про українські війська та критичну інфраструктуру у прикордонних районах області.

Насамперед ворога цікавила інформація про місця розташування блокпостів, чисельність особового складу, наявність військової техніки ЗСУ та будівництво на території регіону об'єктів військової авіації.

Також зловмисник «малював» для агресора схеми місцевих залізничних маршрутів, якими курсують вантажні ешелони.

Крім того, фігурант, за завданням ворожих спецслужб, збирав інформацію про об'єкти енергетичної інфраструктури обласного центру.

Розвідувальна інформація потрібна була окупантам для підготовки нової серії повітряних атак по регіону.

Співробітники СБУ задокументували злочинні дії зловмисника і затримали його за місцем проживання. Під час обшуку у затриманого виявлено мобільний телефон, який він використовував для комунікації з агресором.

За даними слідства, ворожим інформатором є місцевий житель, який на період окупації частини регіону потрапив у поле зору загарбників через свої прокремлівські погляди.

У травні цього року на чоловіка дистанційно вийшов представник спецслужб рф і запропонував йому співпрацю у війні проти України.

Згодом російський інформатор приступив до виконання ворожих завдань, про що «звітував» агресору в анонімному чаті. Щоб приховати злочинну діяльність, він одразу видаляв усі повідомлення після кожного «сеансу» зв'язку з окупантами.

Однак, це не допомогло – співробітники СБУ зібрали на фігуранта обґрунтовану доказову базу і повідомили йому про підозру за ст. 114-2 Кримінального кодексу України (несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення ЗСУ).

Наразі він перебуває під вартою. Триває розслідування для встановлення всіх обставин злочину. Зловмиснику загрожує до 12 років тюрми.

Контрдиверсійні заходи проводили співробітники СБУ в Чернігівській області за процесуального керівництва обласної прокуратури.

Студія «ВІАТЕЛ» – в гостях у Ніжині

Ця столична студія, якій уже майже три десятиліття, створює документальні фільми про видатних українців, людей, пов`язаних долею, творчістю з Україною. Це проєкт «Гра Долі», за яким знято десятки й десятки фільмів. Але не тільки це в активі студії.

«ВІАТЕЛ» – дітище талановитого подружжя українських митців. Це Василь Вітер і Галина Криворчук.

Василь Петрович Вітер – засновник студії «ВІАТЕЛ», президент ТОВ «ВІАТЕЛ». Кінорежисер, сценарист, член Національної спілки кінематографістів України, доцент, завідуючий кафедрою телережисури Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Заслужений діяч мистецтв України

Галина Іванівна Криворчук – засновник студії «ВІАТЕЛ», директор ТОВ «ВІАТЕЛ». Сценаристка, продюсерка, член НСКУ, Національної спілки журналістів України

Нині студія разом з ГО «Сучасне українське кіно «СУК» за підтримки Міжнародного Фонду «Партнерство за сильну Україну», який співпрацює з МЗС України і фінансується урядами Великобританії, США, Канади, Швеції, Швейцарії, Фінляндії, розпочали серію заходів у музеях та навчальних закладах Чернігівщини, в яких знімалися фільми із циклу «Гра долі». Це фільми про наших земляків, або тих, чия доля була пов`язана з нашим краєм: О. Довженка, М. Коцюбинського, В. Тарновського, М. Гоголя, Є. Гуцала, М. Заньковецьку, П. Куліша, С. Петлюру. Акції відбуваються за сприяння Департаменту культури обласної адміністрації.

Перший кінопоказ і зустріч знімальної групи з глядачами пройшов 10 вересня, у день народження видатного кінорежисера Олександра Довженка на його батьківщині – у Сосниці. Там відбувся показ знятого студією фільму про Довженка.

Наступна акція відбулася днями в Ніжинському державному університеті ім. Миколи Гоголя. У знаменитій Гоголівській аудиторії Старого корпусу відбулася презентація документального фільму «Микола Гоголь. Молитва за спасіння» з циклу «Гра долі», зустріч з творчою групою і обговорення побаченого. У 2021 році фільм знімався, нині автори його

презентують ніжинцям.

Як і в Сосниці, на зустрічі були присутні представники проекту «Досвід української ідентичності в історичному аспекті на теренах Чернігівщини і Київщини. Вплив героїв минулого на вибір сучасників під час гібридної війни». Адже в проекті передбачені заходи арттерапії у формі демонстрації фільмів і їх обговорення з глядачами, а також спілкування з психологинею Тетяною Мариніною, яка володіє техніками тренінгу, направленого на подолання наслідків психологічних травм.

Чернігівський футбол: чемпіонат України

В другому за рангом дивізіоні нашого футболу – Першій лізі, як і торік, виступає новий футбольний клуб «Чернігів». Ліга розділена на 2 групи, по 10 команд в кожній.

В черговому турі наші на виїзді перемогли столичний «Діназ» – 2:1.. Після 10 матчів «Чернігів» має 3 перемоги, 7 поразок, 12 м`ячів забито, 22 пропущено. Команда набрала 9 очок і займає 7 місце в групі.

Цього літа отримала професійний статус команда «Кудрівка» з однойменного села донедавна Сосницького району. Вона допущена в Другу лігу, тобто третій дивізіон українського футболу. В турнірі 15 команд, які борються за вихід у Першу лігу.

В останньому турі «Кудрівка» вдома перемогла «Реал Фарма» з Одеси – 3:1. Після 9 матчів у наших 5 перемог, нічия, 3 поразки, забито 21, пропущено 10 м`ячів, 16 очок. 5 місце в турнірі.

Така багата українська мова

Ось, наприклад, невелике оповідання, в якому ВСІ СЛОВА починаються на одну і ту ж літеру «П»

Перший поцілунок…

Популярному перемишлянському поетові Павлові Подільчаку прийшло поштою приємне повідомлення: «Приїздіть, пане Павле,- писав поважний правитель повіту Полікарп Паскевич, – погостюєте, повеселитесь». Пан Павло поспішив, прибувши першим потягом. Підгорецький палац Паскевічів привітно прийняв приїжджого поета Потім під'їхали поважні персони – приятелі Паскевичів… Посадили пана Павла поряд панночки – премилої Поліни. Поговорили про політику, погоду. Пан Павло прочитав підібрані пречудові поезії. Панна Поліна програла прекрасні полонези Понятовського, прелюд Пуччіні. Поспівали пісень, потанцювали падеспань, польку. Прийшла пора пообідати. Поставили повні підноси пляшок: портвейну, плиски, пшеничної, підігрітого пуншу, пільзенське пиво. Принесли печені поросята, приправлені перцем, півники, пахучі паляниці, печінковий паштет, пухкі пампушки під печеричною підливкою, пироги, підсмажені плецки. Потім подали пресолодкі пряники, персикове повидло, помаранчі, повні порцелянові полумиски полуниць, порічок. Почувши приємну повноту, пан Павло подумав про панночку. Панна Поліна попросила прогулятися по Підгорецькому парку, помилуватися природою, послухати пташині переспіви. Пропозиція повністю підійшла прихмелілому поетові. Походили, погуляли.

…Порослий папороттю предавній парк подарував приємну прохолоду. Повітря п'янило принадними пахощами. Побродивши по парку, пара присіла під порослим плющем платаном. Посиділи, помріяли, позітхали, пошепталися, пригорнулися.

Почувся перший поцілунок: прощай парубоче привілля, пора поетові приймакувати!

Прилуки: відзначено Всеукраїнський день бібліотек

Цей день відзначається 30 вересня. На честь свята 28 вересня у Прилуцькій міській центральній бібліотеці імені Любові Забашти відбулось святкове зібрання «Цей дивосвіт – бібліотека».

Цю бібліотеку, яка має централь, дитячу бібліотеку та кілька бібліотек-філій по місту, завжди відзначають як один із кращих закладів культури області.

Привітати бібліотекарів прийшов заступник міського голови Олександр Сивенко. Він вручив Почесну грамоту Департаменту культури і туризму за значний внесок у розвиток бібліотечної справи, професійне виконання посадових обов'язків Горбань Ніні Іванівні, головному бібліотекарю Прилуцької МЦБ, Почесні грамоти міської ради – Макусі Ірині Леонідівні, бібліотекарю Прилуцької МЦБ, Мулінній Ользі Іванівні, завідувачці міської бібліотеки №3.

З вітальним словом виступила начальник відділу культури Прилуцької міської ради Ірина Лещенко. Вона відзначила, що працівники бібліотеки мають високий рівень по інформаційному забезпеченню містян, постійно оновлюють фонди книгозбірні і є активними учасниками усіх міських культурно-освітніх заходів. Ірина Станіславівна відзначила Грамотами відділу культури і туризму співробітників бібліотеки – Харченко Тетяну Владиславівну, головного бібліотекаря, Очковську Валентину Миколаївну, головного бухгалтера, Йордовську Оксану Анатоліївну, прибиральницю.

Свій колектив вітала директорка центральної бібліотеки Людмила Зубко. Вона наголосила на досягненнях закладу, вручила грамоти Галині Бобковій, Валентині Шовкун, Валентині Саловій, Євгенії Гнатів, Марині Янко, Ірині Макусі та Марині Кибальник.

Слова вдячності звучали на адресу ветеранів бібліотечної справи, які були запрошені на святкове зібрання.

* * *

На цій сторінці друкується ліричний етюд Ніни Горбань, цікавої поетеси і прозаїка, як вже друкувалася в нашій газеті і в газеті «Струна».

Корисні поради

- Господарське мило послужить дезінфікуючим засобом для предметів особистої гігієни (гребінців, мочалок, зубних щіток). З вечора їх потрібно намилити, а вранці ретельно промити. Варто проводити таку процедуру хоча б раз на 3 місяці.
- Корисно мити голову господарським милом пару разів на місяць, ополіскуючи після миття розчином лимонного соку або оцту. Волосся стає густим і сильним, зникає лупа, волосся перестає ламатися і випадати.

Прилуки осінні…

Іти містом і не поспішати – давня мрія, можливо, не тільки у мене. Місто – мурашник, який запрограмували на прискорений темп. Люди поспішають, перетворюються на якісь механізми, які просто ідуть – без емоцій, без хоч якогось виразу обличчя, без цікавості до навколишнього. Квітнуть квіти, виблискують бані церков, шумлять фонтани, щебечуть птахи. Схилила голову над читанням Любов Забашта, яка застигла у бронзі і щодня вітається з містянами своєю незмінною посмішкою. Про що її книга? Який у неї зміст?

Мабуть, іще про дружбу народів, про комуністичну партію і передовиків виробництва. Хто зна? А можливо, про Хвильового чи Стуса, про Соловки чи жінок у фуфайках на колгоспному току? Але точно не про війну з дорогим братом.

Це зараз вона чує «Пливе кача», бачить людей у формі, у чорних хустках, все таких же заклопотаних і пригнічених, чи ба – згорьованих, убитих лихом, і не може повірити, що це відбувається у її рідних Прилуках. Скільки уже відпливло із тим качам у річку пам'яті…

Колись у самому центрі міста стояв пам'ятник Леніну. До нього злітались голуби і постійно воркотали йому правду: що за спиною у нього стоять церкви, що люди у них хрестять дітей, освячують великодні і спасівські дари, вінчаються. Тепер на цьому місці збираються люди, щоб провести в останню путь воїнів, які виборюють і дзвін українських церков, і колір українського неба, і майоріння жовто-блакитного стягу.

На площі завжди багато голубів. Їх приходять годувати мами з дітками, люди, які мають не прилуцький акцент (їх зараз багато у нашому місті), літні люди. Вони також люблять це місто, вірніше, вони полюбили його, бо воно дало їм прихисток.

Місто фестивалів, ярмарків, неймовірних проектів принишкло між садків і парків. Воно кличе людей на шлях із квітами, бо з'явився новий маршрут – «На щиті». У свій голосовий додаток воно добавило голос сирен, приближення двохсотих і тривожний звук рингтонів. Воно вигукує на зібраннях, на зустрічах, на уроках, на урочистостях «Слава Україні!» і знає наперед відповідь – «Героям слава!»

Це місто навчилось ходити по трояндах. По отих неймовірних квітах, які дарують на побаченнях, на весіллях, у дні народження дітей. Сьогодні ними устеляють дорогу, проводжаючи в останню путь воїнів, які собою закрили і наше місто, і всю країну, і кожного з нас.

Кипить ринок осінньою суєтою. Помідори, капуста, перець. виноград… Скільки волонтерів зберуть продукцію прилуцьких господинь і повезуть на фронт !!!

Звучить скрипка десь у парку. Слухає Любов Забашта мелодію Скорика, яку виплакує на струнах інструменту вихованка Школи мистецтв. У футлярі грошові купюри, які кидають перехожі дівчинці за її працю. Вона збирає батькові на бронік, бо так хоче, щоб той бронежилет допоміг йому залишитись живим. Вона неймовірно старається зіграти правильно, навіть краще, аніж на екзамені.

Юнак і юнка весело сміються. Вони вриваються у цю застиглу картину меланхолії своїм оптимізмом, позитивом і жадобою до життя. Це для них шепоче листя каштанів і лип: люби!... цвірінькає горобець: живи,… виколихують дзвони: віруй!

Місто стишеної ходи і осіннього настрою.

Ніна ГОРБАНЬ

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 11 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: http://svit11.wordpress.com.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03 http://intermezzo.org.ua. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажу книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавнича діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. **Тел. (063) 236-18-03.**

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США) і Міжнародної Фундації імені Івана Багряного (голова ТУМ і Фундації – професор Віра Боднарук, скарбник Фундації – Олексій Коновал).

Світ-інфо Чернігівська обласна інформаційно-аналітична газета.

Зареєстрована у Головному управлінні юстиції Чернігівської області. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ЧГ № 501-150 Р від 26 жовтня 2011 року.

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Автори публікацій несуть відповідальність за їх достовірність. Видрукувано у ПАТ «ПВК «Десна» (м. Чернігів, проспект Перемоги, 62). Тираж — 1000.

Засновник і редактор — Петро АНТОНЕНКО. Поштова адреса газети: 14000, Чернігів, вул. Шевченка, 9, КМЦ «Інтермеццо». Ел. адреса: antonpetro@meta.ua і antonpetro@ukr.net Сайт газети: http://svit11.wordpress.com